

LUONTOTOIMINTAA VARHAISKASVATUSIKÄISILLE

GreenCareLab –toimintakorttien avulla

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Lahdensivu, sosiaalian koulutusohjelma

Kevät 2017

Kati Nieminen
Marjo Väre

Sosiaalialan koulutus
Lahdensivu

Tekijät	Kati Nieminen ja Marjo Väre	Vuosi 2017
Työn nimi	Luontotoimintaa varhaiskasvatusikäisille GreenCareLab -toimintakorttien avulla	
Työn ohjaaja	Päivi Mäntyneva	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella Green Care LAB-toimintakorttien avulla luontotoimintaa varhaiskasvatusikäisille lapsille. Yhteistyökumppanina oli Hämeen ammattikorkeakoulun Green Care -hankkeen kanssa. Toimintakertojen tarkoituksena oli tuottaa lapsille erilaisia elämyksiä luonnossa toimimisesta sekä selvittää, millaista toimintaa luonnossa pystyy toteuttamaan. Tämän lisäksi oli tavoitteena saada tietoa siitä, miten pystymme hyödyntämään toimintakortteja luontotoiminnan suunnittelemisessa ja sen toiminnassa sekä minkälaista palautetta saamme toimintakorttien avulla toimintaan osallistuvilta lapsilta ja aikuisilta.

Työ toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä ja tutkimusmenetelminä käytettiin havainnointia, haastatteluita ja palautekortteja. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään luontotoiminnan hyödyllisyyttä ja sen soveltamista kaupungissa. Teoriaosuudessa käsiteltiin Green Care -toimintaa ja sen osalueita sekä LivingLab-toimintaa.

Opinnäytetyömme onnistui saamaan johdonmukaisia tuloksia luontotoimintaan keskittyneiden tutkimusten kanssa. Omassa työssämme toimintakorttien käytännön kokeilu oli olennaisessa osassa ja se toteutui hyvin. Saimme hyviä tuloksia niin omasta toiminnastamme kuin toimintakorttien käytöstä, joka oli luontevaa ja helpotti toiminnan kehittämistä ja suunnittelua. GreenCare -toimintakortit ovat tutkimuksemme mukaan käytännölliset ja hyvät työkalut oman yrityksen perustamista suunniteltaessa.

Avainsanat varhaiskasvatus, GreenCare, lapsilähtöisyys, toimintakortit

Sivut 59 sivua, joista liitteitä 11 sivua

Degree Programme in Social services
Lahdensivu

Authors	Kati Nieminen & Marjo Väre	Year 2017
Subject	Nature activities into early childhood education with the help of GreenCareLab -activity cards	
Supervisor	Päivi Mäntyneva	

ABSTRACT

The aim of this thesis was to plan nature activities with the help of GreenCareLab activity cards. The idea was to develop activities for children in early childhood education. The work was implemented in conjunction with the GreenCare project at Häme University of Applied Sciences. The purpose was to provide the children with various experiences of nature activities and to find out what kind of activities can be carried out in nature. In addition, the aim was to gain knowledge of how to use the activity cards in planning and implementing the activities and receiving feedback from the adults and the children attending the activities.

The work was carried out as a practice-based thesis. The research methods were observation, interviews and feedback cards. The aim was to examine the usefulness of nature activities and applying this in urban life. The theoretical part deals with GreenCare activity, its subsections and LivingLab activities.

This thesis indicates consistent results with the research of nature activities. The use of activity cards played an essential role and it succeeded very well. As the works results and the results of the use of the activity cards was good it was easy to work with the development work and further planning. According to our research the GreenCare activity cards are functional and work as a practical tool when starting up a new business.

Keywords early childhood education, GreenCare, children friendly, activity cards

Pages 59 pages including appendices 11 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	LUONTOTOIMINNAN TIETOPERUSTA.....	4
2.1	Green Care Suomessa	4
2.2	LivingLab –toiminta ja GreenCareLab -hanke	7
2.3	Green Care toimintakortit työkaluina luontokasvatuksen tukena	7
2.3.1	Ideakanvaasi-toimintakortit	8
2.3.2	Kokeilemalla kehittämisen toimintakortit.....	9
2.3.3	Palautekaavio-toimintakortit	11
2.3.4	Tuotteistamisen toimintakortit	12
2.4	Luontokasvatuksen lähtökohdat.....	13
2.5	Lasten luontaisten oppimistapojen tukeminen luonnossa.....	14
2.5.1	Oppimisen taidot luonnossa.....	15
2.5.2	Liikunnan taidot luonnossa	16
2.6	Aiheeseen liittyvät aiemmat tutkimukset.....	17
3	TOIMINTATUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	18
3.1	Suunnitelman lähtökohdat ja luontotoiminnan tavoitteet	19
3.2	Toimintakertojen suunnittelu ja toteutus.....	21
3.2.1	Ensimmäinen toimintakerta	21
3.2.2	Reflektio ensimmäisestä toimintakerrasta	22
3.2.3	Toinen toimintakerta.....	23
3.2.4	Reflektio toisesta toimintakerrasta	25
3.2.5	Kolmas toimintakerta	27
3.2.6	Reflektio kolmannelta kerrasta.....	28
3.3	Toimintakortit käytännön työkaluina	30
3.3.1	Ideakanvaasi-toimintakortit käytännössä	31
3.3.2	Kokeilemalla kehittämisen työkortit käytännössä	32
3.3.3	Palautekaavio toimintakortit käytössä.....	34
3.3.4	Tuotteistamisen toimintakortit käytännössä	34
3.4	Reflektio toimintakorteista	36
4	ARVIOINTI JA POHDINTA	37
4.1	Arviointi.....	37
4.2	Tulokset.....	39
4.3	Toimintakorttien käytettävyys GC -toiminnan tukena	41
4.4	Pohdinta	42
	LÄHTEET.....	45

Liitteet

Liite 1	Ideakanvaasi työkortti
Liite 2	Kehitä kokeillen työkortti
Liite 3	Kehittämällä kokeillen työkortti avattuna
Liite 4	Palautekaavio työkortti
Liite 5	Tuotteistamisen työkortti
Liite 6	Tutkimuslupa vanhemmilta
Liite 7	Satu
Liite 8	Sadutussatu
Liite 9	Pupunpesä
Liite 10	Pupu 1
Liite 11	Pupu 2

1 JOHDANTO

Luontoympäristön on tutkimusten mukaan todettu edistävän hyvinvointia sekä vähentävän stressiä (Salonen, K. 2012, 237–238). Luonnossa käyminen voi olla elämyksellistä, vaikka se olisikin osa arkista elämää. Tämän kokemuksen halusimme suoda kaikille toimintaan osallistuville lapsille. GreenCare -toiminta (myöhemmin työssä GC -toiminta) ei vaadi suuria rahoitushallisia panostuksia eikä erillisiä tiloja (Lumme & Wester 2012) ja sen toteutus onnistuu luonnossa, eri vuodenaikat huomioiden, luonnon omilla ehdoilla. Varhaiskasvatuserien luontotoiminta on meille tärkeä asia ja halusimme päästä kokeilemaan sitä ja kehittämään omia toimintatapoja luontotoiminnassa eri vuodenaikoina. Meillä on vuosien kokemus varhaiskasvatustoiminnasta ennen ammattikorkeakouluopintoja sosionomeiksi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä saamme siihen syvällisempää otetta luontotoiminnan avulla.

Yksi toimintamme lähtökohdista on luontoystävällinen ja vastuullinen toiminta. Tähän sisältyvät eettisesti kestävä periaatteet niin luonnossa toimimisessa kuin lasten kanssa työskentelyssä. Haluamme toiminnallamme herättää lasten mielenkiinnon luontoa ja sen monimuotoisuutta kohtaan. Toivomme, että toimintakertamme saa lapset kiinnostumaan entisestään luonnosta sekä herättämään heissä mielenkiinnon päästä tutkimaan luontoa myöhemmin, vanhempiensa kanssa.

Valitsimme toiminnallisen menetelmän opinnäytetyöhömmme. Tämä siksi, että toiminnallisuus sopii GC -hankkeeseen hyvin. Opinnäytetyössä toiminnallisuus tarkoittaa lasten kanssa tehtyä toimintaa, jonka suunnittelimme toteutettavaksi luonnossa, yhdessä lasten kanssa. Toiminnassa otamme huomioon lasten luontaiset tavat oppia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016). Lähtökohtana oli luontoon tutustuminen ja erilaisten taitojen oppiminen. Esimerkiksi liikkumaan oppiessaan lapsi joutuu Parikka-Nihtiin ja Suomelan (2014, 77) mukaan käyttämään luonnossa eri lihaksia kuin tasaisella maalla. Epätasainen maasto haastaa lasta ja tämän tasapainoa ja tuottaa onnistumisen kokemuksia, joka puolestaan parantaa lapsen myönteistä minäkuvaa.

Opinnäytetyömme on osa GreenCareLab -hanketta. GreenCareLab -hanke on aloitettu vuonna 2016 ja se on kolmen toimijan toteuttama yhteistyötä. Hankkeessa ovat mukana Työteho-seura, ProAgria, sekä Hämeen Ammattikorkeakoulu, HAMK. Hankkeen tarkoituksena on luoda uusia toimintatapoja luontolähtöisissä palveluissa yhteistyössä yksityisten yritysten, julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. HAMK:n vastuulla on kokeilutoiminta GreenCareLab -hankkeen avulla. Tarkoituksena on etsiä yhteistyökumppaneita GC-toimijoista, joiden yrityksen tiloihin uudet toimijat pääsevät kokeilemaan omaa tuotettaan GC-toimintakorttien

avulla. Nämä mentorit antavat hiljaista tietoa mahdollisille uusille yrittäjille, joilla ei vielä ole yritystä eikä y-tunnusta. GreenCareLab -hankkeen yksi tavoite on antaa mahdollisuus yritystoiminnan kokeiluun ilman yritystoimintaa. Osana tätä hanketta on kehitetty toimintakortit, joita me testaamme työssämme. Toiminnan tavoitteena on saada tietoa toimintakorttien käytöstä niin asiakasryhmältä, kehittäjiltä, kuin kehittämistyössä mukanaolevien mentoreilta. Näitä kortteja testasimme käytännössä samalla kun kokeilemalla kehitimme luontolähtöistä toimintaa. Työelämämentoringimme toimi maatilamatkailuyritys Iloranta, Hämeenlinnan Hauholla. Kokeilemalla kehittäminen on toimintamalli, joka etenee spiraalimaisesti eteenpäin. Tärkeää on kokeilla, kysellä palautetta ja sen perusteella kehittää omaa toimintaa ja kerätä samalla kokemuksellista tietoa omasta toiminnasta. (tts.fi, n.d.; Rämö 2017.)

Mentorointi on tärkeässä osassa kehittäelyprosessia. Mentorilla on keskeinen rooli uusien toimijoiden kannustajana ja ohjaajana. Käytännön kokemuksen avulla hän osaa myös neuvoa, mitä kannattaa kokeilla ja mitä ei. Mentorilla on tilat valmiina ja toimintaa on tällöin helpompi lähteä kokeilemaan siellä, kuin lähteä rakentamaan kaikkea tyhjästä. Omassa prosessissamme hyödynsimme mentoria keskustelemalla ja kyselemällä. Saimme häneltä hyviä ideoita ja vinkkejä minkälaista toimintaa voisi olla. Silti saimme vapaat kädet toimia heidän omassa toimintaympäristössään. Tämä antoi kokeilulle hyvät lähtökohdat.

Toiminnallisuus käy ilmi työssämme toiminnan toteutuksessa. Kehitimme toimintaamme ja tutkimme kortteja kolmella eri toimintakerralla, jolloin saimme yhteensä yli 90 vastausta pyytämäämme palautteeseen. Näiden annettujen palautteiden valossa ja mentorimme opastuksella kehitimme ensimmäisen kerran toiminnan pohjalle uutta toimintaa kahdelle seuraavalle kerralle. Alan työkokemuksesta ja lapsiryhmänohjaustaidoista oli suunnittelutyössä valtavasti apua, jota hyödynsimme opinnäytetyössämme. Palaute oli helppo kerätä osana toimintaa lasten piirrosten ja palautekyselyjen avulla.

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta luontotoiminnan avulla. Kokeilun tavoitteena on myös testata kokeilutoimintaa varten kehitettyjen toimintakorttien käytettävyyttä GC-toiminnan ideoinnissa, suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Omassa toiminnassamme haluamme tuoda luontokasvatuksen luontevaksi osaksi lasten arkea sekä herättää heidän mielenkiintonsa luontoa kohtaan. Haluamme tukea kokeilunhalua ja oppimisen iloa liikkumisesta yhdessä luontokasvatuksen kanssa tuokioissamme. Näitä arvoja ja taitoja haluamme tuoda lasten jokapäiväiseen elämään ja kokemusmaailmaan projektimme avulla. On tärkeää, että varhaiskasvatussuunnitelma nivoutuu näiltä osin yhteen GC-hankkeen kanssa. Samat, luontoa kunnioittavat arvot ja luontosuhteen kasvattaminen löytyvät niin varhaiskasvatussuunnitelmasta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33) kuin GC-hankkeen ta-

kaa. Molemmissa on tarkoituksena ohjata lapsia kunnioittamaan niin eläimiä kuin kasveja, koko luontoa. Lapsille tulee opettaa vastuullisuutta kaikilla elämän osa-alueilla. Jätteiden kierrätys ja niiden vähentäminen ovat tärkeitä teemoja, joita me aiomme kantaa mukana koko projektissa. Ympäristökasvatuksella kasvatetaan lapsia kestävään elämäntapaan ja siinä tarvittavien taitojen harjoitteluun. Lapset ohjataan kiinnittämään huomiota tekojensa vaikutuksiin, niin itselle kuin luonnolle.

2 LUONTOTOIMINNAN TIETOPERUSTA

Opinnäytetyön tietoperustana toimii GreenCareLab -hanke, LivingLab -toiminta, varhaiskasvatussuunnitelma ja luontokasvatus, joita käydään läpi ja avataan tässä luvussa. Ensin keskitytään sekä Green Care -toimintaan että GreenCareLab -hankkeeseen, joiden pohjalta työ ja siihen liittyvä toiminta on tehty. Tämän jälkeen avataan näihin tiiviisti liittyvä LivingLab -toiminta, joka korostaa osallisuuden merkitystä, samoin kuin Varhaiskasvatussuunnitelma (VASU2017). Osallisuus ja käyttäjälähtöisyys ovat tärkeitä asioita varhaiskasvatuseräikäisten kanssa työskennellessä. Lasten kanssa toimiessa kohderyhmän ikä tulee ottaa huomioon ja mukauttaa omaa toimintaa käyttäjille sopivaksi, käyttäjälähtöisesti. Samalla tulee otetuksi huomioon lasten luontainen tapa oppia, joka on VASU2017 mukaan tärkeä ottaa toiminnassa huomioon. GC -hankkeeseen liittyy vahvasti toimintakortit, jotka avataan tässä luvussa. GC -toiminta tapahtuu luonnossa eri muodoissa. Tähän liittyy luonnollisena osana ympäristökasvatus ja sen merkitys varhaiskasvatuseräikäisten kasvuun ja kehitykselle. Lisäksi käymme läpi aiheesta jo tehtyjä tutkimuksia. GC jakautuu käsitteellisesti Suomessa kahteen eri alaan, luontohoivaan ja luontovoimaan. Omassa työssämme keskitymme luontovoimaan.

2.1 Green Care Suomessa

GreenCare kulkee käsitteenä mukana koko opinnäytetyössämme. Se on luontolähtöistä toimintaa, joka varhaiskasvatuseräikäisten kanssa toimiessa tarkoittaa vahvasti luontosuhteen luomista ja luonnon tutuksi tuomista. Salovuoren (2014, 12–13) mukaan ensimmäisenä GC -ohjelmaa ovat käyttäneet belgialaiset Geel'in paikkakunnan asukkaat jo 1300-luvulta lähtien. He paransivat rasittuneita pyhiinvaeltajia luontoympäristössä hoivamalla. Nykyään Belgian Flandersin alueella on jo 140 GC -farmia, jotka tarjoavat erilaisia hoiva- ja kuntoutuspalveluja erilaisille asiakasryhmille.

Suomessa GC -toimintaa on käytetty aikoinaan jo tuberkuloosipotilaiden hoidossa. Potilaat sijoitettiin ulos nauttimaan auringosta ja raittiista ulkoilmasta. Vaikka tällä hoidolla ei voitu parantaa tuberkuloosia, on hoito japanilaisten viimeaikaisten tutkimusten valossa lisännyt veren valkosoluarvoja jopa viikoiksi luonnossa liikkumisen jälkeen. Näin ollen ulkoilmalla on terveydelle myönteisiä vaikutuksia vastustuskyvyn lisääntymisen myötä. (Salovuori 2014, 17.)

Salovuoren mukaan (2014) luontoa on hyödynnetty myös muiden kuntoutujien kanssa. Yksi kohderyhmä on ollut vankilat, joissa on käytetty eläinavusteista hoivaa jo pidemmän aikaa. Eläinavusteisuutta käytetään paljon esimerkiksi lastensuojelutyössä, jossa eläinten käyttö auttaa lapsia avautumaan ja rentoutumaan aivan eri tavoin kuin ilman eläintä. Psykiatrisella puolella taas puutarhatoimintaa on käytetty menestyksekkäästi jo

1840-luvulta lähtien. Nykyään puutarhanhoitoa käytetään avuksi niin vanhusten kuin kehitysvammaisten työtoiminnassa. Posio (2014, 27–30) ja Kirsi Salonen (2012, 240–424) tuovat lisäksi esille luontotoiminnan ja luontomenetelmien soveltumisen niin mielenterveyskuntoutujille kuin leikkauspotilaille, sillä toiminnot luonnossa eheyttivät ja toivat osallistujille voimaa samalla kuntouttaen heitä.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa GC on määritelty toiminnaksi, jossa luontoa käytetään hyvinvoinnin lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi tavoitteellisesti. GC -toiminta on toimintaa erilaisessa ympäristöissä luontolähtöisin menetelmin. Monille riittävää toimintaa on jo luonnossa käyminen, sillä se vapauttaa kiireestä ja antaa tunteen siitä, että on hyväksytty juuri sellaisena kuin on (Salovuori 2014). GC toiminta on vastuullista, ammatillista, kokemuksellista sekä tavoitteellista. Tavoitteet voivat olla kaikkea hyvinvoinnin vahvistamisesta toiminnan lisääntymiseen (Salovuori 2014) ja sen hyvinvointivaikutukset syntyvät yhteisöllisyyden, toiminnallisuuden ja elvyttävyyden kautta. GC on syntynyt tarpeesta kehittää maaseudun luonnonvarojen ja osaamiseen perustuvaa liiketoimintaa eri ympäristöissä. Vaikka käsite on käytössä useassa Euroopan maassa, ei sen sisältö ole kaikissa maissa sama, vaan se on mukautunut kohdemaansa vaatimuksiin ja luontoarvoihin. (Luonnonvarakeskus n.d.)

GC -toimintaa voidaan tarjota sekä maaseudulla että kaupungissa ja se soveltuu hyvin osaksi kuntoutusprosessia. Toiminta lisää kokonaisvaltaista hyvinvointia sosiaali- ja terveystaloudessa. GC -toiminta on kustannustehokasta, sillä siinä halutaan ennaltaehkäistä ongelmia ja puuttua niihin ajoissa. Samalla se lisää moniammatillista yhteistyötä. GC -toiminnassa luontoavusteiset ja eläinavusteiset menetelmät ovat yleisiä. Näitä ovat muun muassa ekopsykologian menetelmät, kuntouttava toiminta maatiiloilla, sosiaalinen ja terapeuttinen puutarhatoiminta, ratsastusterapia sekä sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Ihmiset saavat kokemuksen luonnon elvyttämisestä, osallisuudesta ja kokemuksellisuudesta. Luontoavusteisuus sopii erityisesti sellaiselle ryhmälle, jolle halutaan saada toiminnallisuutta ja yhteisöllisyyttä keskustelun rinnalle. Varhaiskasvatusikäisten kanssa toimiessa GC on luonteva asia. Lapset oppivat ympäristössään havainnoiden ja kokien. Luonnossa toimiessaan he oppivat samalla vastuullisuutta ja ympäristötietoisuutta. Parhaimmillaan luonnossa toimiminen lisää hoiva- tai kasvatustilanteen vaikuttavuutta. (Green Care Finland n.d.; Peppivoimaa, n.d.; Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011.)

Luontoympäristö voi auttaa henkilöitä, joilla on motivaatiopulaa kuntoutukseen. Luonnossa on monia erilaisia tehtäviä ja siellä tehtävät on helppompi mitoittaa omien voimavarojen mukaan. GC menetelminä voidaan käyttää terapeuttista puutarhatoimintaa, ekoterapiaa, ympäristökasvatusta, luontoon liittyviä kädentaitoja, eläinavusteista toimintaa, kalastusta, retkeilyä, viherympäristöjä ja hoivamaataloutta ja metsäympäristön käyttöä. GC on monipuolinen menetelmä, josta jokainen voi poimia itselleen sopivan vaihtoehdon. (Green Care Finland n.d.; Salovuori 2014.)

Suomessa GC -toiminta jakautuu kahteen eri muotoon, luontohoivaan ja luontovoimaan. Luontohoivaan sisältyy voimakkaasti hoivaaminen ja se liittyy sosiaalipalveluihin ja osaksi sosiaalista kuntoutusta viemällä luontoa hoivalaitoksiin ja tuetun asumisen yksiköihin. Hoiva mielletään helposti hoitamiseksi, vaikka sitä se ei ole. Hoidossa huolehditaan jonkin tietyn ongelman ratkaisuun, kun taas hoiva on kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamista. Luontohoivaa sopii myös hoidollisten palvelujen tuottamiseen, sillä luontohoivaa voi käyttää hoidollisiin tarkoituksiin joissakin tapauksissa. (Green Care Finland, n.d.; THL, n.d.; Soini ym. 2011.)

Luontovoima keskittyy ennaltaehkäiseviin ja terveyttä tukeviin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Suomen luonto on monipuolinen ja se tarjoaakin hyvät mahdollisuudet erilaiseen toimintaan. Ihmiset kaipaavat erilaisia elämyksiä ja luonto voi näitä tarjota voimaantumisenä, elpymisenä ja virkistymisenä. Luontoon keskittyvillä palveluilla voidaan auttaa ja tukea jaksamista ja ennaltaehkäistä ja suojata mahdollisia ongelmia mielenterveydessä, sekä ennaltaehkäistä sosiaalista syrjäytymistä. Luonnossa toimiminen edesauttaa toimintakyvyn ylläpitämisessä samalla kun se rauhoittaa ja voimaannuttaa ihmisen. Luontovoima on erityisen hyvä väline varhaiskasvatuksessa ja kouluissa, joissa kaikki koulun ja päiväkodin ulkopuolinen toiminta, esimerkiksi luontoretket, tarjoavat lapsille kokemuksellista oppimista ja elämyksiä. GC tuo luontotoimintaan tavoitteellisuutta. Samalla on löydetty sellaiset teemat, jotka sopivat Suomeen ja Suomen oloihin ja ympäristöön. (Green Care Finland, n.d.; THL, n.d.)

Luontovoima on usein yksityisten ammatinharjoittajien ja yksityisen yrittäjien järjestämää virkistyspalvelua, jossa luonto ja siinä toimiminen ovat suuressa roolissa. Kuntoutustoiminta ei ole luontovoimatoiminnassa suuressa roolissa, vaan siinä keskitytään kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Luontovoima palvelujen tuottajilta ei vaadita sosiaali- ja terveysalan koulutusta, eivätkä luontohoivaa koskevat lait ja säädökset juuri koske näitä palveluja. Silti ne eivät toimi ilman säädöksiä, sillä erilaiset laatujärjestelmät ohjaavat luontovoimatoimijoita, kuten varhaiskasvatuksen laatujärjestelmät. Varhaiskasvatuksen laatujärjestelmän lisäksi on olemassa muita ohjelmia ja järjestelmiä, kuten Palvelua Sydämellä, Laatutonni-järjestelmä, Seikkailu- ja elämystoiminnan turvallisuus, laatu ja monia muita tässä mainitsemattomia. Luontovoima palvelut voivat sisältää kasvatusta tukevia palveluita ja lisäksi sosiaalipedagogisia palveluja. Näiden palvelujen tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy, voimaantuminen, harrastaminen, oppiminen, kokemukset ja luontosuhteen parantuminen. Koulu- ja varhaiskasvatuksikäisille on erilaisia kummimaatiloja, leirikouluja ja luontokouluja, joiden käyttö on usein jonkin yksityisen yrittäjän järjestämää. (Vehmasto, 2013; Hirvinen, Juola & Mäki 2014, 11.)

2.2 LivingLab –toiminta ja GreenCareLab -hanke

Suomeen LivingLab -toiminta on rantautunut 2000-luvun alussa, kuten myös muualle Eurooppaan. LivingLab -toiminta on avointa ja osallistavaa. Se on käyttäjälähtöistä toimintaa, joka tarkoittaa sitä, että käyttäjät otetaan mukaan niin toiminnan suunnitteluun kuin toteutukseen. Yksi tämän toimintamuodon tärkeistä asioista on verkostoituminen. Tämän ohessa avoimuutta korostetaan. LivingLab -toimintaa ei ole yksilöity, joten monet eri toimijat voivat käyttää nimitystä omasta toiminnastaan. Ydinelementit pysyvät tässä silti samana. Heikkasen ja Österbergin (2012, 11) mukaan näitä ovat avoin innovaatio, tosielämän ympäristö, ekosysteemi ja käyttäjälähtöisyys. Jokaisella käyttäjällä on silti mahdollisuus luoda omat tulkinsansa LivingLab -toiminnasta sekä toteuttaa sitä juuri siten, kuin itse haluaa. Käyttäjälähtöisyys on LivingLab -toiminnassa sitä, että käyttäjiä kuunnellaan, heidän toiveensa ja mielipiteensä huomioidaan ja heiltä pyydetään palautetta. Näin toimintaa voidaan muokata käyttäjän toiveiden mukaisesti, käyttäjää osallistamalla. Ekosysteemi LivingLab -toiminnassa taas tarkoittaa jokaisen omaa roolia osana toimintaa. Rooleja voi olla useita, toimijasta riippuen. (Heikkanen & Österberg 2012, 8–16.)

GC -hankkeiden ja luontolähtöisen toiminnan yhtenä tavoitteena on uusien innovatiivisten ratkaisujen luominen myös teknologiaa hyödyntämällä. Lisäksi tarkoituksena on edistää eri GC -toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhteistyössä on voimaa, jota GC -hankkeissa halutaan voimistaa ja lisätä. Yhteistyötä pyritään tekemään niin julkisen puolen, yksityisten yrittäjien, kuin toisen ja kolmannen sektorin kesken. (Mäntyneva, Rämö & Käläinen-Alkio 2014.)

Nykypäivän ongelmana on ilmaston lämpeneminen ja siihen on puututtu kestävästi kehityksen mukanaan tuomilla projekteilla ja innovaatioilla. GC -kehittämistoiminnassa lähdetään liikkeelle ihmisten sosiokulttuurisesta arjesta ja tarpeista. Mukaan suunnitelmiin otetaan myös menneiden aikojen viisauksia luonnon hyvinvointia lisäävästä vaikutuksesta ihmiseen. Uusien ajattelutapojen kautta löydetään näihin arjen tarpeisiin ratkaisuja kokeilujen kautta. Nämä kokeilut antavat arvokasta tietoa siitä, mitä ihmiset todella haluavat ja mihin he haluavat panostaa. Nykyteknologia tuo uusia apuvälineitä saataville, jolloin jokainen pääsee helpommin osaksi luontoa. Uusien innovaatioiden avulla ihmisten hyvinvointi lisääntyy ja jokaiselle annetaan mahdollisuus päästä kokemaan luonto ja voimaantua siitä. (Mäntyneva ym. 2014.)

2.3 Green Care toimintakortit työkaluina luontokasvatuksen tukena

GC kokeilutoiminnan tueksi on kehitelty erilaisia työkortteja, joita GreenCareLab -hankkeeseen osallistuvat uudet yrittäjät ja yritystoiminnasta kiinnostuneet kokeilijat pääsevät. GC -kortteja on ollut käytössä useissa eri hankkeissa, erilaisissa konteksteissa ja monet toimijat ovat päässeet kokeilemalla kehittämään niiden käyttöä ja toimintaa. Tässä

hankkeessa on käytössä neljä erilaista työkorttipakkaa. Itse kutsumme kortteja työssämme toimintakorteiksi, sillä se kuvastaa mielestämme paremmin niiden toimintaa ja soveltuu testaamiseen paremmin.

Kortteja ei ole kehitetty ainoastaan tätä hanketta varten, vaan myös toiset toimijat testaavat niitä hankkeisiinsa liittyen. Näin hanke saa arvokasta tietoa siitä, miten kortit toimivat käytännössä. Kokeilimme eri toimintakorttien toimintaa täyttämällä niitä ja kokeilemalla niitä oman toimintamme kehittämisessä ja palautteen kysymisessä asiakkailta. Saimme käyttöömmä neljä erilaista pinoa: Ideakanvaasi-työkortit, tuotteistamisen työkortit, kokeilemalla kehittämisen työkortit ja palautekaavio työkortit.

Oman tuotteen ja idean tuotteistaminen on hyvä tapa perustaa yritys ja työllistää itsensä sitä kautta. Itsensä työllistäminen on tätä päivää myös sosiaalialalla. Ympäristötietoisuus on lisääntynyt viime vuosina ja lisääntyy edelleen. Tästä syystä GreenCareLab-hankkeen toimintakortit ovat hyvä apuväline ja lähtökohta siihen, miten omaa ideaa kannattaa lähteä työstämään tuotteeksi. Toimintakortit antavat hyvän pohjan pohtia erilaisia toimintatapoja ja keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Korttien avulla pystytään vaikuttamaan asiakasryhmän valintaan ja siihen, miten ja mitä tuotetta halutaan lähteä kehittelemään, miten markkinoida tuotetta ja kennele, sekä miten pyytää asiakkailta pilottivaiheessa palautetta ja miten omaa toimintaa voi kehittää kokeilemalla.

2.3.1 Ideakanvaasi-toimintakortit

Ideakanvaasi-toimintakorttien avulla on helppo avata uuden idean kehittäjälle kaikki se, mitä ideoinnissa tulisi ottaa huomioon asiakkaan löytymisestä kustannuksiin. Ideakanvaasi-toimintakortti (Liite 1) on seitsemänosainen. Jokaisessa osassa on selkeä idea siitä, mitä täytyy ottaa huomioon. Ideakanvaasi-kortin osiot on jaettu toimintakorteissa jokainen omaan korttiin, eli kortteja on yhteensä seitsemän. Näiden korttien ideana on se, että oma idea jaetaan pienempiin osiin. Ensin katsotaan kokonaisuus, jonka jälkeen idea puretaan pienempiin paloihin siten, että ne kategorisoidaan kanvaasien avulla.

Hassi, Paju & Maila (2015) esittävät seitsemän erilaisen kortin täyttämistä ideoinnin apuna ja täydennyksenä. Lähtökohtana ja ensimmäisenä osana on asiakkaan ja asiakkuuden tunnistaminen. Kuka on asiakkaani ja mistä hänet löydän. Kortit ohjaava pohtimaan minkälainen asiakassuhde asiakkaaseen syntyisi ja mikä olisi hänen roolinsa palvelussa tai tuotteessa (Kuusela 1998). Toisena tuodaan esille se, että asiakkaan löytäminen ja palvelun hänelle tuominen saattavat tuoda esille ongelmia, jotka on hyvä löytää ja pohtia näihin ratkaisuja eri kantilta katsottuna. Kolmantena listalla on alkuidea. Tämä on hyvä määritellä tarkasti, jotta myöhempi idean jatkojalostus olisi helpompaa. Alkuidea saa olla lennokka, josta hiljalleen päästää toteuttamiskelpoiseen ideaan. Kaikkea ei siis tarvitse saada heti valmiiksi.

Turun yliopistossa (Turun yliopisto, 2014) tehty markkinoinnin väitöskirja kuvaa neljännen kohdan (Hassi ym. 2015) arvoehdotuksen tärkeyden ideoinnissa. Asiakkaat tekevät asiakkuuspäätöksensä arvojen pohjalta, joten on tärkeää, että arvomaailmat kohtaavat. Arvojen kohtaaminen luo pohjan hyvälle vuorovaikutukselle. Viidentenä korteissa on ratkaisun keskeiset osat, joissa täytyy ottaa huomioon erilaisia vaihtoehtoja sille, miten tuote tai palvelu lähtee liikkeelle ja mitä se pitää sisällään. Ideakanvaasi-työkortti ei ole suomalainen keksintö, vaan se on alun perin Osterwalderin ja Pifneurin kirjoittaman kirjan Business Model Generation pohjalta muokattu (SC5, n.d.).

Kuudes osa jää aloittelevalta yrittäjältä ja ideanikkarilta helposti huomioimatta, kustannukset. Mitä tilat maksavat, materiaalit ja kaikki muut toimintaan tarvittavat välineet ja tavarat. On tärkeää yrittää ottaa huomioon kaikki mahdolliset kulut, mitä eteen voi tulla. Pieni tuote voi saada paljon hintaa, jos oikeaan volyymiin ei päästä heti. Millä maksetaan henkilökunnan palkat, tilavuokrat, materiaalikustannukset ja muut eteen tulevat asiat. Tämä kohta on erityisen tärkeä, jotta saa realistisen kuvan siitä, mitä yrittäminen ja tuotteen kehittäminen oikeasti maksavat. Viimeisenä, eli seitsemäntenä, kohtana ideakanvaasi-toimintakorteissa tuodaan esille hyödyt. Mitä hyötyä tuotteesta on ja kenelle. Näitä asioita on hyvä pohtia, sillä ne tuovat näkyville sen, mitä mahdollisia ongelmia suunnittelussa on. (Hassi ym. 2015.)

Ideakanvaasi-toimintakorttien avulla voi suunnitella johdonmukaisesti toimintaa ja pohtia kysymysten avulla mitä voisi tehdä ja miten toimia. Jos uskaltaa rohkeasti kokeilla ja kyseenalaistaa omia päätöksiään ja ratkaisujaan, saa korteista paljon irti. Itsekriittisyyttä tulee olla, mutta ei liiallisuusiin saakka. Korttien pohjalta saa hyvän käsityksen siitä, mitä oman idean kehittämisessä vaaditaan.

2.3.2 Kokeilemalla kehittämisen toimintakortit

Kokeilemalla kehittämisen työkortit auttavat kokeilijaa löytämään toiminnan päämäärät. Samalla se jaottelee vastuuhenkilöt ja auttaa keräämään palautetta toiminnasta. Lopuksi kortit auttavat reflektiossa. Kokeilemalla kehittämisen työkortti on jaoteltu useampaan pienempään osaan. Liitteessä 2 on kuva työkortista ja liitteessä 3 on kokeilemalla kehittämisen työkortti avattuna. Kaavio on lähtökohta, josta näkee yhdellä vilkaisulla mitä on tarkoitus tehdä. Itse työkortit ovat 11-osainen paketti, johon voi jokaisen osan kirjoittaa itselleen auki. Seuraavaksi kaikki erilliset osat avataan, jotta saadaan kokonaisnäkemys korttien sisällöstä ja tarkoituksista.

Ensimmäisenä tulee pohtia kokeilun päämäärä, jota helpottavat apukysymykset, mitä haluamme oppia ja hypotesimme. Nämä kysymykset herättävät kysymyksiä siitä, mitä kohti on tarkoitus edetä. Toisena tulee kysymys Mikä on tärkeää? Tässä kortissa on tarkoituksena pohtia mitkä kaikki asiat ovat idean kannalta tärkeitä. Kokeilussa on huomioitava keskeiset ja

tärkeimmät asiat kullakin hetkellä. Näistä asioista on hyvä pitää päiväkirjaa tai merkitä ne muuten ylös. Kokeilun toteutuksessa huomioitavaa on paikka, alkamisajankohta, toiminta ja kuka tai ketkä ovat vastuussa mistäkin toiminnasta. Kokeilun toteuttajien on päätettävä, ketä toimintaan osallistuu, kuinka monta heitä on ja miten koehenkilöt löydetään toimintaan. Kaksi ensimmäistä kysymystä kulkee Oppimistavoite-otsikon alla. (Hassi ym. 2015.)

Kolmas kortti pureutuu siihen kysymykseen, mikä on juuri tällä hetkellä tärkeää ja laittaa *koska*-kysymyksen avulla pohtimaan myös asioiden taustoja. Näiden alun kysymysten perusteella on hyvä lähteä kehittämään toiminnan lähtökohtia ja perusteita. Neljäntenä on käytännön toteutuksen kortti. Siinä apukysymyksinä on seuraavat kysymykset: missä, milloin, mitä ja kuka/ketkä. Tässä kokeilun toteutuksen kortissa voidaan avata niin paikka (missä) kuin ajankohta. Näitä asioita on syytä pohtia tarkoin, sillä näiden avulla kokeilun toteutus pystytään konkretisoimaan. Apukysymys kuka jakaa tehtävät ja vastuuhenkilöt. Näihin kysymyksiin on tärkeää vastata, sillä siinä määritellään se mitä tehdään ja kuka tekee. (Hassi ym. 2015.)

Viidentenä korttina pinossa pureudutaan asiakkaisiin. Kortin nimenä on ”kokeiluun osallistuvat henkilöt” ja siinä apukysymykset auttavat pohtimaan kuka ja kuinka monta asiakasta kokeiluun osallistuu. Tässä halutaan myös selvittää mistä asiakkaat löydetään ja kuka toimii vastuuhenkilönä. Kuudentena korttina on ”palautteen kerääminen kokeilun aikana”. Nimensä mukaisesti tämän kortin avulla etsitään ajatuksia siitä, miten, millä tavoin, missä, milloin ja kuka palautetta kokeilun aikana kerää. (Hassi ym. 2015)

Näiden kuuden kortin otsikkona nipussa on kokeiluasetelma. Tässä on tärkeää huomioida kaikki kokeilun vaiheet, osallistuja, palautteen kerääminen, ajankohta sekä materiaalit. Palautteen saamisessa tärkeää on, kuka palautetta antaa, milloin palautteen antaminen tapahtuu ja missä se tapahtuu. Vastuuhenkilön löytäminen on tärkeää, jotta palaute saadaan jokaiselta toimintaan osallistuvalta kerättyä. Ennen kokeilua ja sitä suunniteltaessa on päätettävä, mitä suunnittelu ja sen toteutus vaativat keneltäkin osapuolelta. Suunnitteleamalla toteutusta on muistettava pitää kirjaa myös toiminnassa tarvittavista materiaaleista ja siitä, kuka materiaalit hankkivat. (Hassi ym. 2015.)

Koejärjestelyt ja niiden tehtävät ja vastuuhenkilöt ovat seitsemännessä kortissa. Tässä voidaan löytää uusia ideoita eri tehtäviksi sekä määrätä jokaiseen oma vastuuhenkilönsä. Kahdeksannessa kortissa käsitellään materiaalien ja prototyyppien ja niissä tarvittavien materiaalien ja vastuuhenkilöiden järjestämistä. On tärkeää tuoda esille nämä asiat, sillä nämä saattavat jäädä työskentelyssä huomioimatta. (Hassi ym. 2015.)

Yhdeksäntenä on vuorossa kortti reflektiotapaamista varten. Missä, milloin ja mitä tapaamisiin tulee kenenkin tuoda mukanaan. Asioista on tärkeää sopia kirjallisesti, jotta asiat hoituvat varmasti oikein ja tasapuolisesti. Kymmenes ja yhdestoista kortti liittyvät vahvasti toiminnan lopettamiseen ja tiedon ja tavoitteiden saavuttamiseen. Kymmenes kortti auttaa pohtimaan, milloin kokeilijoilla on riittävästi tietoa, kun taas yhdestoista kortti kysyy, miten tavoite on saavutettu kokeilun aikana. (Hassi ym. 2015.)

Reflektiotapaamisen järjestäminen on toiminnan jälkeen välttämätöntä, jotta toiminnan tulokset saadaan purettua ja toimintaa seuraavaa kertaa varten suunniteltua ja mahdollisia muutoksia tehtyä. Refleктоimalla saadaan toimintaa kehitettyä ja suunniteltua uutta toimintaa. Toiminnan jälkeen on hyvä keskustella asioista ja toiminnasta ja siitä onko saatu riittävä tieto seuraavaan kertaan. Ennen toimintaa tehtyihin suunnitelmiin on hyvä palata toiminnan jälkeen. Toiminnan jälkeen pitää ja kannattaa reflektoida tuliko tavoitteet saavutettua. (Hassi ym. 2015.)

2.3.3 Palautekaavio-toimintakortit

Palautekaavio-työkortti auttaa palautteen pyytämisessä ja uusien ideoiden saamisessa. Palaute asiakkailta on tärkeää, jotta seuraavaa kertaa voidaan ruveta suunnittelemaan ja toimintaa kehittämään. Palautekaaviota voidaan käyttää apuna havainnoissa ja palautteen keräämisessä havainnoiden ja haastattelemalla toimintaan osallistuneita. Eriyksen tärkeää on saada ylös kipupisteet, yllättävät havainnoinnit, oivallukset, käytettävyysoingelmat, tykkäämiset ja tyytymättömyydet. (Hassi ym. 2015.) Suoraan toiminnan jälkeen pyydettävä palaute antaa helposti liian ruusuisen kuvan, etenkin jos kohderyhmä on pieni, voi asiakas kokea rakentavan palautteen antamisen haastavaksi. Asiakkaille tulisi luoda kanava, jonka kautta he voisivat halutessaan myöhemmin antaa palautetta, niin rakentavaa kuin positiivistakin.

Palautetta pyydettäessä on kannattavaa pyytää se eri tavoin esitettyinä. Palautekaavio työkortti on neliosainen (Liite 4). Jokaisessa osassa on oma tarkoitus. Osia ovat positiivinen palaute, rakentava kritiikki, kysymykset ja ideat. Positiivista palautetta voidaan pyytää asiakasta kertomaan niistä asioista, joista hän piti ja jotka toimivat toiminnassa hyvin. Rakentavaa kritiikkiä saadaan asiakkaalta, kun häntä pyydetään kertomaan asioista, joissa on parannettavaa. Kysymyksiä ja ideoita toiminnasta saadaan kerättyä palautteen avulla. (Hassi ym. 2015.) Asiakasryhmä on aina otettava huomioon palautetta kysyttäessä. On eri asia pyytää palautetta aikuisilta, kuin lapsilta, vanhuksilta tai kehitysvammaisilta. Palautteen saaminen on erittäin tärkeää, sillä ainoastaan palautteen avulla voi toimintaa kehittää ja toiminnassa kehittyä.

2.3.4 Tuotteistamisen toimintakortit

Tuotteistamisen työkortit avaavat tuotteistamisen alun haasteet kokeilijalle. Korteissa käydään läpi yksityiskohtaisesti se, kenelle tuote tehdään, mitä se maksaa ja mikä tuotteen nimi on. Lisäksi se auttaa pohtimaan tuotteen modulointia. Tuotteistaminen on keino, jolla pystytään erottumaan kilpailijoista. Oman palvelun tuotteistaminen tuo esille sen erityispiirteet ja helpottaa asiakkaiden ostospäätöksen tekemistä. Tuotteistaminen voi olla joko vanhan palvelun uudelleen organisointia ja laittamista uuteen kuosiin tai kokonaan uuden palvelun kehittämistä. Tuotteistetulla palvelulla on nimi, kiinteä hinta ja toimitussisältö. Tällöin tasalaatuisuus varmistuu. Tuotteen pysyvyys helpottaa palvelun myyntiä, kun myyjä tietää mitä palvelu sisältää. Tällöin on kyse asiakaslähtöisestä tuotteistamisesta. (Matikainen 2015.)

Tuotteistamisen toimintakortti (liite 5) sisältää seitsemän eri kohtaa, jotka tulee huomioida. Näissä korteissa määritellään ensimmäiseksi asiakas. Tämä on tärkeää, sillä ilman asiakasta ei voi olla tuotetta. Asiakkaan tarkka määrittely helpottaa tuotteen tekemistä ja markkinointia. On eri asia tehdä tuote varhaiskasvatusikäiselle kuin eläkeläiselle. Toiseksi tuotteistamisen toimintakorteissa puhutaan asiakkaan ongelman tunnistamisesta. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakasta tulee kuunnella ja tunnistaa asiakkaan tarpeet. Tätä helpottaa eri asiakaskokemusten kuunteleminen ja niistä tietojenetsiminen. Tulevien trendien haistelu on tärkeää, jotta pystytään vastaamaan sellaiseen tarpeeseen, joka on olemassa. (Matikainen 2015.)

Kolmas asia Matikaisen (2015) mukaan on palvelulupauksen antaminen. Palvelulupaus tulee kirjoittaa selkeästi auki, sillä siinä kerrotaan asiakkaalle palvelun hyödyt ja tarjotaan asiakkaan ongelmaan ratkaisua. Asiakkaalle tulee myydä palvelu palvelulupauksen avulla. Palvelulupauksen tulee olla houkutteleva mutta silti toteuttamiskelpoinen. Asiakkaalle ei saa luvata sellaista, mitä ei voida toteuttaa. Neljäntenä tulee palvelukuvaus, jossa lunastetaan annetut lupaukset. Palvelukuvauksen avulla pohditaan, miten palvelu konkreettisesti toteutetaan. Samalla sisäisten prosessien avulla käydään läpi sitä, millaisia välineitä, tiloja ja materiaaleja palvelun toteuttamiseen tarvitaan. Toteutetaanko palvelu mahdollisesti itse vai tarvitaanko siihen muita tekijöitä. Tässä kohdassa tulee käydä läpi kaikki sellaiset asiat, jotka vaikuttavat kustannusrakenteeseen. Palvelukuvauksessa on syytä kirjata myös tieto siitä, miten palvelun voi osaa ja mistä. Samalla pitää pohtia sitä, mitä palvelun ostaminen asiakkaalta edellyttää.

Viides kohta, palvelun modulointi ei Matikaisen (2015) mukaan ole välttämätöntä. Siinä etsitään palvelun ydin, se, jonka asiakas ensisijaisesti ostaa. Samalla etsitään tukipalveluja ja lisäpalveluja. Tukipalveluiksi nimetään kaikki sellaiset palvelut, jotka ovat ydinpalvelun kannalta välttämättömiä. Lisäpalvelut taas ovat sellaisia valinnaisia palveluja, jotka nostavat tasoa ja mahdollistavat palvelun räätälöinnin vastamaan vielä paremmin asiakkaan

vaatimuksia. Lisäpalvelua voi kokeilla myös ikään kuin sisäänheittotuotteena. Tällöin sisäänheittotuote on edullinen ja helppo toteuttaa. Asiakas kokee sen helpoksi ja edulliseksi ostaa ja saa asiakkaan pohtimaan muiden lisäpalvelujen ostamista.

Kuudentena Matikaisen (2015) mukaan on tärkeää lähteä tässä vaiheessa tuotteistamista, pohtimaan tuotteelle nimeä. Nimen tulee kertoa selkeästi siitä, millaisesta palvelusta on kyse. Sen tulee olla erilainen erottuakseen muista vastaavista. Nimen tulee kertoa selkeästi, minkälaisesta tuotteesta tai palvelusta on kyse. Seitsemäntenä kohtana Matikainen (2015) mainitsee hinnoittelun, joka on tärkeä asia palvelun tuotteistamisessa. Hinnan tulee olla sopiva suhteessa palvelun laatuun. Samalla tulee tehdä hintavertailua toisten samankaltaisten palvelujen kanssa. Täysin uutta palvelua tuotteistettaessa hinnoittelu voi olla haastavaa. Hinnoittelussa on tärkeää ottaa huomioon kaikki todelliset kustannukset. On myös syytä pohtia, onko hinta aina kaikille sama, vai millaisia hintavaihtoehtoja voisi olla, vaikka ostovolyymien tai toimitusnopeuden mukaan. (Matikainen 2015.)

2.4 Luontokasvatuksen lähtökohdat

Kestävän kehityksen merkitys on ymmärretty nyky-yhteiskunnassa. Parikka-Nihti (2011, 8–9) tuo kirjassaan esille vastuullisen toiminnan tärkeyden sekä huolen ilmastonmuutoksesta. Hänen mukaansa lapsissa on tulevaisuus ja tämän takia lapsiin tulee panostaa ja aloittaa luontokasvatus jo hyvin pienestä. Kestävä kehitys on tätä päivää, mutta silti kasvattajien on Parikka-Nihtin (2011) mukaan vaikea tuoda sitä päiväkodeissa osaksi arkea.

Parikka-Nihti & Suomela (2014, 65–66) toteavat hyvin, että nykyinen tiivis kaupunkirakentaminen on heikentänyt lasten luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia ja rajoittanut liikkumisen lähinnä valmiiksi rakennettuihin leikkipuistoihin ja muihin kaupunkimaisiin ympäristöihin. Tämä taas on kaventanut lasten leikkiä ja vaikuttanut lasten mielikuvitukseen. Mikäli lasten luontosuhdetta halutaan kasvattaa ja tuoda luontevammaksi, tulee lasten päästä säännöllisesti luontoon, tuttuun paikkaan jossa lapset pystyvät liikkumaan turvallisesti. (Nordström 2004, 116–123; Parikka-Nihti 2011, 55.)

Osallisuus nousee esille voimakkaasti uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (VASU 2016). Osallisuudesta puhutaan useissa eri yhteyksissä aina positiivisena asiana. Kirjoissa tuodaan esille osallisuuden voima ja se, että sen kautta pääsee nopeammin kestävämpään lopputulokseen (Cantell & Koskinen 2004, 64; Tammilehto 2012, 116–134; Parikka-Nihti 2011, 34–42; Parikka-Nihti & Suomela 2014, 47–54; Heikkanen & Österberg 2012, 12; Helne & Silvasti 2012, 18–19; Salonen, A. 2012, 146–147). Osallisuuden myötä lapsen kiinnostus toimintaan säilyy ja lapsi haluaa itse ottaa selvää asioista. Lasten luontainen tapa toimia on tutkiminen ja leikkiminen (VASU2016). Toiminnan tulee olla sellaista, että lapsi pääsee itse kokeilemaan, liikkumaan ja tutkimaan asioita sekä kokemaan asioita. Toiminta on

tällöin eettisesti kestävää ja lapsilähtöistä. Tällöin lapsi saa onnistumisen kokemuksia, mikä edistää samalla lapsen mielenterveyttä ja tunteita (Marjamäki ym. 2015, 15–16).

Luontosuhteen parantamisessa ja luontokasvatuksessa yksi lähtökohta on voimaantumisen, joka johtaa siihen, että henkilö kokee saavansa osallistua toiminnan toteutukseen. Lapsuudessa alkava luontosuhteen kasvattaminen pohjautuu lapsen herkkyydelle omaksua tietoja ja taitoja. Lapsen ympäristötietoisuus voi kehittyä ainoastaan kokemuksen kautta, joten tämän takia lapsen vieminen luontoon on tärkeää. Näin voidaan kasvattaa luontosuhteeltaan ympäristövastuullisia nuoria ja tätä kautta aikuisia, jotka kokevat itsensä osaksi luontoa. (Cantell & Koskinen 2004; Parikka-Nihti 2011, 34–43; Parikka-Nihti & Suomela 2014.)

Lasten tulee antaa itse kokeilla ja toimia luonnossa aikuisten ohjeistuksessa, jotta he ymmärtävät miten siellä voi toimia vastuullisesti. Tällöin oppimisen pohjana toimii lapsen omat käsitykset ja kokemukset, sekä tiedot, joita hänellä on. Näistä tiedoista ja taidoista riippuu se, mihin lapsi milloinkin kiinnittää huomionsa ja millä tavoin hän asioita oppii ja omaksuu. Kun nämä taidot ja tiedot otetaan huomioon, ymmärretään se, mikä on lapselle luontaisin tapa oppia. Samalla lapset voivat sekä voimaantua että elpyä (Salonen, K. 2012, 237) luonnosta, sekä tätä kautta oppia ymmärtämään kestävä kehityksen merkitystä luonnolle ja maapallolle. (Cantell & Koskinen 2004; Parikka-Nihti 2011, 34–43; Parikka-Nihti & Suomela 2014.)

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja lapsen oppimiselle ja vahvistetaan tällä tavoin lapsen itsetuntoa ja luodaan pohja elinikäiselle oppimiselle. Lapsen itsetuntoa vahvistaa se, että hän kokee olevansa tärkeä ja että hänen mielipiteitään kuunnellaan. Lapsi on kokonaisuus, joka oppii itseään arvostavalla kohtelulla arvostamaan toisia ja kohtelevaan toisia ja luontoa kunnioittamalla. Parikka-Nihti (2011) mukaan ekologisessa kestävässä on kyse juuri näistä asioista: huolehtimisesta, rakkaudesta, arvostuksesta ja välittämisestä. Pienten lasten kohdalla on kyse kokonaisvaltaisesta toiminnasta, joka tulisi ottaa osaksi arkea, sillä lapsi on kokonaisvaltainen ja oppii myös tällä tavalla. (Marjamäki ym. 2015 79–86; Parikka-Nihti 2011, 18–19.)

2.5 Lasten luontaisten oppimistapojen tukeminen luonnossa

Anna puille tilaa, niin että ne pääsevät kasvamaan täyteen mittaansa.
(Goodings & Furukawa 2009.)

Toiminnassa pyrimme tuomaan lapsille luontoa yhä tutummaksi. Tähän käytämme hyödyksi lasten luontaista tapaa oppia ja tutustua asioihin. Keijo Tahkokallio (2003) tuo hyvin esille harjoittelun merkityksen lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä. Mitä ei harjoitella, sitä ei voi oppia. Las-

ten tulisi jo nuorena tottua asioihin, jotta ne sujuisivat aikuisina luonnostaan. Tavoistaan on vaikea päästä eroon, olivat ne sitten huonoja tai hyviä tapoja. Tämän vuoksi luontokasvatus on syytä aloittaa jo nuorella iällä. Salovuori (2014) tuo edelliseen näkemykseen lisävivahteen toteamalla, että lapsille metsät ovat usein seikkailupedagogiikan näyttämönä. Seikkailupedagogiikkaa hyödyntämällä on saatu kohotettua lasten itsetuntoa ja itse-tuntemusta. Metsässä opitut asiat ovat kuin itsestään siirtyneet arkeen. Tätä haluamme työssämme ja toiminnassamme hyödyntää. Pienillä asioilla on suuri vaikutus. Salovuori (2014) toteaa vielä, että monille riittää pelkkä metsässä kävely, kahvin tai mehun nauttiminen nuotion äärellä.

Ympäristökasvatuksessa tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä. Tavoitteisiin kuuluu lasten ohjaaminen kohti kestäväää elämäntapaa. Ympäristökasvatukseen kuuluu kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. Rakennettu ympäristö ja lähiluonto ovat oppimisen kohteita sekä oppimisympäristöjä. Tärkeä osa varhaiskasvatusta on luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily ja ympäristön tutkiminen. Positiivisten kokemusten myötä lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ympäristösuhteen samalla vahvistuessa. Havainnoiminen tapahtuu eri aistein ja eri vuodenaikoina. Keskusteltaessa ja tutkiessa havainnoista, opetellaan ympäristöön liittyviä käsitteitä ja niiden käyttöä. Luonnon tuntemusta vahvistaa eri kasvi- ja eläinlajien tunnistaminen. Lasten kiinnostuksen mukaan opetellaan etsimään tietoja luonnon eri asioista. Luonto antaa esteettisiä kokemuksia ja on myös rauhoittumisen paikka monille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.)

2.5.1 Oppimisen taidot luonnossa

Luonnossa Jokainen suuri puu on peräisin pienestä siemenestä.
(Goodings & Furukawa 2009.)

Uudistetussa varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan, että varhaiskasvatus antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä heidät ohjataan tutkimaan ja toimimaan. Varhaiskasvatuksen tärkeitä osa-alueita ovat matemaattisen ajattelun vahvistaminen sekä ympäristö- ja teknologiakasvatus. Näiden avulla lapsi oppii ymmärtämään havaintojaan ja kokemuksiaan, sekä oppii ymmärtämään syy- ja seuraussuhteet sekä pääsee kokemaan erilaisia oppimisympäristöjä. Näin lapsista kasvaa ajattelijoita ja oppijoita. Samalla lapsi oppii luovuutta ja oppii ajattelemaan itse. (Marjamäki, Kosonen, Törönen & Hannukkala 2015; Sääkslahti 2015; Torén 2000; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016; Wallin 2000.)

Lapsi oppii löytämään omat ratkaisunsa ongelmiin. Lapsi oppii luottamaan omiin näkemyksiinsä ja nauttimaan oppimisesta. Näitä asioita voi tukea

monin eri tavoin, ja näitä tapoja voi myös yhdistää. Lapsille voi lukea luonnossa ja heidän kanssaan voi käydä läpi erilaisia tunteita joko keskustelemalla, liikkumalla, maalaamalla tai kehon kautta. Hyvänä apuvälineenä tässä voisi olla vaikka käsinukke, joka saattaa auttaa lasta avautumaan ja rentoutumaan vieraiden ihmisten seurassa. (Marjamäki ym. 2015; Sääkslahti 2015; Torén 2000; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016; Wallin 2000.)

Monilukutaito kehittää lasten kehittyvää taitoa nimetä asioita ja käyttää erilaisia käsitteitä. Tavoitteena varhaiskasvatuksessa on tarjota lapsille oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville. He saavat tutustua matematiikkaan ja sen eri osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan ohella. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32–33.) Metsässä matematiikka toteutuu kuin itsestään. Laskeetaan puita, vertaillaan mikä on suurin ja mikä pienin. Luokitellaan luonnonmateriaalit elottomiin ja elollisiin ja niin edelleen. Luonto on täynnä ihmeellisiä asioita, joita lapset lähtivät tutkimaan oma-aloitteisesti intoa täynnä. Tätä intoa tulisi tukea ja kannustaa lapsia itse ottamaan asioista selvää.

2.5.2 Liikunnan taidot luonnossa

Seuraavan kerran kun kuljet ruohikolla, käänny ympäri ja katso, millaisen polun olet jättänyt jälkeesi.
(Goodings & Furukawa 2009.)

Uudessa Vasu2017 (varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 41) luonnoksessa kerrotaan osuvasti liikuntakasvatuksesta lapsen luonnollisen kehittymisen tukena. Aikuisten tehtäväksi jää mahdollistaa lasten monipuolinen liikunta. Tämä lisää lasten fyysistä aktiivisuutta (Sääkslahti 2015, 133) ja mielikuvitusta, sillä ulkona ei ole mahdollista käyttää samoja leluja kuin moni lapsi on tottunut käyttämään sisällä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016) on antanut syksyllä 2016 uudet liikuntasuosituksot alle kahdeksanvuotiaille lapsille. Näiden mukaan lapsen tulisi liikkua vähintään kolme tuntia päivässä. Luonnossa liikkussa tämä tulee täyteen kuin itsestään ja samalla lapset käyttävät monipuolisemmin lihaksiaan kuin tasaisella asfaltilla (Sääkslahti 2015, 134). Lasten liikunta on lähinnä leikkiä, mikäli lapsi saa toteuttaa omia luontaisia oppimisen tapojaan. Lapsi hyppii, kiipeilee, kokeilee ja kaivaa, kun aikuinen antaa siihen mahdollisuuden. Lapsi tarvitsee päivittäistä liikuntaa kehittyäkseen hyvinvoivaksi ja terveeksi, heitä tulisikin kannustaa liikkumiseen. Päivän koko liikuntasummaa ei ole tarkoitus saada yhdellä kertaa, vaan sen voi kasata monista pienistä hetkistä (Opetus- ja kulttuuriministeriö; Storvik-Sydänmaa, Talvensaari, Kaisvuori & Uotila 2013, 79).

Lumme ja Wester (2012, 56) pohtivat osuvasti opinnäytetyössään sitä, miten lapsi tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen ulkona tehtäviä leikkejä ja toimintoja. Metsä ja luonto tarjoavat loputtomiin liikkumiseen, leikkimiseen, ajanviettämiseen ja luovuuteen lapsille eri mahdollisuuksia. Metsässä voi harjoitella eri liikkumistapoja epätasaisilla poluilla, kiipeillä kivillä, rakentaa majoja, tehdä tutkimuksia ja antaa lasten olla yhdessä ja erikseen. Päiväkotien pihojen ollessa nykyään suurimmaksi osaksi hiekkapihoja, luonnosta löytyy silti elementtejä lapsille. Ulkona voi seurata lehtipuiden avulla vuodenaikojen vaihtelua, kuunnella erilaisia ääniä, auringonpaisteesta tai sateesta. Eri ötököiden ja eläinten seuraaminen ja niiden jälkien löytäminen tuovat lapsille iloa. Talven pakkaset rajoittavat pienten lasten ulkoilua, mutta kevään tullessa ja säiden lämmitessä ulkoilua päiväkodeissa lisätään. Raitis ulkoilma ja ulkoilu parantavat ja edistävät henkistä ja fyysistä terveyttä ja tätä kautta hyvinvointia. Tämä tutkimus vahvistaa oman toimintamme merkityksellisyyttä ja sitä, että luonto on lapsille hyvä oppimisympäristö.

2.6 Aiheeseen liittyvät aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa tarkastelemme aiempia opinnäytetöitä sekä sosiaalialan että toimintaterapian koulutusohjelmista, niiden tavoitteita ja tuloksia. Vilen (2015) on omassa opinnäytetyössään kertonut tavoitteekseen saada vahvistettua erään suomalaisen päiväkodin luontotoimintaa ja vahvistaa GC-toiminnan ajatusta. Metsä ei ole koskaan loppuun leikitty -opinnäytetyössä Lumme ja Wester (2012) havaitsivat kehittämistyönsä aikana GC-toiminnan soveltuvan käytännössä kaikille ihmisille. Kuusela (2016) oli tutkinut Rovaniemellä toteutuvaa ympäristökasvatusta ja niiden vaikutuksia sekä vertaillut niitä Suomen laajuisesti.

Posio (2014) tutki omassa opinnäytetyössään luonnossa tapahtuvaa toimintaa mielenterveyskuntoutujien parissa. Vilenin (2015, 24) opinnäytetyössä on ollut pyrkimyksenä syventää aikaisemmin olemassa olevia käytänteitä ja vahvistaa hyvän luontotoiminnan tavoitteita ja tuloksia tulevaisuudessakin. Luontotoiminnalle tämä tarkoittaa askelen ottamista tietoisempaan, tavoitteellisempaan ja kestävämpään suuntaan. Näkökulmaa kohdistamalla on saatu tavoitteita siihen suuntaan, mikä on luontotoiminnassa olennaista. Lasten ja perheiden pahoinvoinnin lisääntyessä on luontotoiminnalla ollut suuria vaikutuksia sen ehkäisemisessä. GC-toiminnan avulla on saatu toimintaa sopivaksi, koska sen alle on mahtunut menetelmällisesti kaikki varhaiskasvatuksessa mahdollisesti luontoon liittyvä toiminta. Siihen kuuluu kestävästä kehityksestä sekä ympäristö- ja seikkailukasvatuksesta liittyvät toiminnot aina sosiaaliseen puutarhanhoitoon liittyvä toiminta.

Opinnäytetyössään Kuusela (2016, 45) oli saanut johtopäätökseksi pienten lasten ympäristökasvatuksen tärkeimmäksi tavoitteeksi, ympäristöherkkyyden kehittymisen. Tällainen onnistuu ympäristö- ja luontokokemusten kautta, joka tuntuu toteutuneen erittäin hyvin Rovaniemellä vastanneiden

puolesta. Lähiympäristön ja -luonnon ihmettelyn ja havainnoimisen kuin myös luonnossa liikkumisen ja leikkimisen kautta syntyy kokemuksia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) lapselle ominaiset tavat toimia, antavat mainiot tavat toteuttaa toimintaa luonnossa. Lapsi kokee ja oppii asioita erilaisissa ympäristöissä ja erilaisista ympäristöistä, näitä kaikkia voidaan toteuttaa luonnossakin. Monissa päiväkodeissa ei ole kestävän elämäntavan omaksumiseen ja ympäristökasvatukseen kuuluvia jatkuvuuden kokemuksia antaa lapsille. Monilla kasvattajilla on erilaisia näkökulmia ympäristökasvatuksesta. Kasvattajien mielipiteet ovat olleet myönteisiä ja tuoneet esiin ympäristökasvatuksen ja luonnossa toimimista varhaiskasvatuksen tavoitteiden mukaisesti. Kasvattajat ovat huomanneet, että heidän omalla arvomaailmalla, kiinnostuksella ja innostuksella on lapsiin vaikutusta. Lasten ympäristövastuullisuuteen kasvaminen ei saa olla riippuvainen kasvattajan kiinnostuksesta, vaan tämän pitää olla mahdollista kaikille lapsille. Kestävän kehityksen jatkuvuus ja suunniteltu toiminta antavat ympäristökasvatukselle toteutuessaan merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Lumme ja Wester (2012) huomasivat aamupiirien metsässä etenevän ilman häiriöitä. Päiväkodin sisällä tapahtuvat aamupiirit olivat usein levottomia ja johtuen suurista lapsiryhmistä, pienistä tiloista ja huonosta akustiikasta. Aamupiiri metsässä sai erilaista tuntumaa ja antoi lapsille elämyksiä. Tavoitteena toiminnassa oli rauhoittaa ja rentouttaa lapset sekä luoda kiireetön ilmapiiri. Päiväkodin lapset eivät metsässä leikkiessään tarvitse leluja vaan heidän mielikuvituksensa ja metsän eri materiaalit riittivät lapsille. Leikkien jatkuessa pitkään peräkkäisinä päivinä, ei lasten tarvinnut kerätä leikkejä pois, vaan he saivat jatkaa siitä seuraavana päivänä. Lapset sopivat keskenään, miten jatkaisivat metsäleikkejä. Iloinen tunnelma vallitsi lasten keskuudessa ja lapsille oli mieleistä käydä metsäretkillä. Aikuisien turhat kiellot jäivät pois, koska luontoon mahtuu paljon ääniä. Luontoympäristöllä on positiivinen vaikutus lapsen kehon hallintaan. Luonnossa monipuolisesti toimiessaan, lapsi saa leikin lomassa erilaisia motorisia harjoitteita. (Lumme 2012, 57.)

3 TOIMINTATUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda luonto lapsille tutuksi ja herättää heidän mielenkiintonsa luontotoimintaa kohtaan. Kohderyhmämme on 4–5 -vuotiaat lapset. Yksi kriteeri ikäryhmävalintaan on se, että tämän ikäiset lapset osaavat jo monia asioita, joita nuoremmat lapset eivät ole saavuttaneet. Lasten liikkeet ovat automatisoituneet ja he kykenevät kiipeilemään ja heidän motoriset taitonsa ovat jo hyvät (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 10–80). Jokainen lapsi kehittyy omassa tahdissaan, mutta on tärkeää, että kaikki ryhmän lapset pääsisivät osallisiksi toimintaan ilman, että tulisi tunne siitä, ettei osaa. Tilanteiden tulisi tukea lasten osallisuutta ja antaa heille oppimisesta positiivinen mielikuva. Tämä lisää

lasten hyvinvointia. Tärkeää olisi tukea lasten taitoja ja löytää heidän vahvuutensa niin liikunnassa, havainnoinnissa kuin omaehtoisuudessa. Aikuisien tehtävänä on havainnoida lapsia ja muokata toimintaa siten, että jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia (VASU2016). Kiellot tulisi unohtaa ja tukea vastaavasti kehuilla lapsia heidän innostuessaan liikkumaan ja tekemään omaehtoisia harjoitteita (Sääkslahti 2015, 85, 151–211). Nämä kaikki tukevat lapsen positiivista kasvua ja kehittymistä. Tällöin oppiminen sujuu helpommin ja luontosuhde vahvistuu kuin itsestään sillä luonnossa lapsia ei tarvitse kieltää koko aikaa. (Himberg, Laakso, Peltola & Vidjeskog 1994; Marjamäki ym. 2016, 21; Uusitalo-Malmivaara 2014 224–280.)

Kohderyhmämme ikäisille lapsille on tärkeää päästä luontoon liikkumaan ja liikkumaan ylipäänsä. Luonnossa lapsi liikkuu kuin huomaamattaan ja oppii samalla erilaisia taitoja, kuten sosiaalisia taitoja ja motorisia taitoja. Viisi vuotiailla lapsilla on riittävä tasapaino luonnossa liikkumiseen ja se sujuu heiltä helposti. Heidän kehohallintansa on muutenkin hyvä ja liikkuminen sekä silmän ja käden koordinaatio kehittyvät vauhdilla. Heillä on siis valmiudet liikkua erilaisessa maastossa. Samalla he ovat sen verran itsenäisiä, että he haluavat ja pystyvät toimimaan hetken itsenäisesti. On tärkeää, että lapselle annetaan mahdollisuuksia toimia erilaisissa ympäristöissä ja erilaisilla alustoilla. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 10–80; Sääkslahti 2015.) Luonnossa tämä toteutuu, sillä siellä lapsi pääsee käyttämään kaikkia aistejaan eri tavoin, kuin kiireisessä ja meluisassa kaupunkiarjessa.

Viisivuotiaat lapset ovat ajattelultaan jo kehittyneitä (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 10–80). Heidän kanssaan voi käydä konkreettisin esimerkein läpi kestävän kehityksen oppeja, sillä heidän sanavarastonsa on jo laaja ja he ymmärtävät eri aikamuotoja ja osaavat käyttää niitä itse. Heidän kanssaan voi käydä jo keskustelua symbolisesti (Koivunen 2009; Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 10–80). Metsässä lapset oppivat kuin itsestään niin yhteistyötaitoja ja kognitiivisia taitoja kuvaillessaan luontoa ja käydessään keskusteluja toistensa kanssa. Ohjeet rupeavat tämän ikäisille sisäistymään. Tämän takia kestävän kehityksen kasvatusta on syytä aloittaa nuorena. Ohjattujen opetustuokioiden merkitys on suuri ja mallioppimalla lapsi oppii paljon. (Parikka-Nihti 2011; Parikka-Nihti & Suomela 2014.)

Alallamme olevien eettisten ohjeiden mukaan on asiakasta, tässä tapauksessa lapsia, kohtaan oltava kunnioittava ja kohdella sekä lapsia että heidän vanhempiaan tasa-arvoisesti. Tätä ohjetta noudattaen, pyysimme tutkimusluvan Hämeenlinnan kaupungilta, sekä kaikkien toimintaan osallistuneiden lasten vanhemmilta ennen toimintaamme (Liite 6).

3.1 Suunnitelman lähtökohdat ja luontotoiminnan tavoitteet

Toimintakertojemme lähtökohdaksi on lasten mielenkiinnon kohteet, oppimisen eri alueet ja osallisuus (Parikka-Nihti 2011, 13; VASU2017). Osallisuus on yksi teemoistamme ja sen ympärille olemme pyrkineet toimin-

tamme rakentamaan. Osallistamalla lapsia pääsemme käyttämään ilmaisen eri muotoja ja hyödyntämään uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa työskentelymme pohjana (VASU2017).

Yhtenä osana toimintaamme olivat moniaistisuuden tuominen osaksi lasten arkea. Nuorena koetut tuoksut voi muistaa vielä vanhanakin (Nordström 2004, 117–118). Nordström (2004, 116) tuo hyvin esille sen, miten normaalissa arjessa aistimme ylikuormittuvat ja luonnossa oleskelu auttaa tähän aistien viriketulvaan. Omassa toiminnassamme halusimme antaa lapsille mahdollisuuden hiljentyä ja päästä seuraamaan ja havainnoimaan itse luontoa ja sen ihmeellisyyttä. Näiden sensomotoristen taitojen avulla lapsi oppii hahmottamaan muun muassa tuntemuksia, muotoja, värejä ja tuoksua. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 78). Nordström (2004, 116) sanoo osuvasti. ”Vasta kun lapset saadaan huomaamaan ympäristönsä, voidaan heidän ympäristösuhdettaan alkaa syventää.”

Lisäksi lapsuudessa leikityt leikit muokkaavat vahvasti lasten ajatusmaailmaa ja arvomaailmaa. Ympäristön ja leikkien tulisi olla hauskoja, sillä näiden avulla lapset oppivat parhaiten. Leikeissä aikuisen tulisi olla mukana niin ohjaajana kuin osallistujana. Tällöin lapsi saa leikkiä turvallisessa ympäristössä. Turvallisuudentunteen lisääntymisellä ja toistolla on suuri merkitys lapselle. Hänelle tulisi antaa mahdollisuus leikkiä luonnossa ja tutkia sitä omaehtoisesti. Tällöin hän oppii ymmärtämään ja arvostamaan luontoa enemmän. (Parikka-Nihti 2011, 58; Parikka-Nihti & Suomela 2014, 78–79.)

Jotta toiminta olisi mahdollisimman monipuolista, otimme toimintaan mukaan myös draaman ja taidekasvatuksen. Draaman nimellä voi tarjota montaa erilaista toimintaa, kuten leikki, kasvatus ja teatterin eri osa-alueet. Toivasen (2012, 30) mukaan draama mielletään useimmiten teatteriksi, jonka tarkoituksena on tehdä esitys. Draamakasvatuksessa painotus on sen sijaan leikissä, jossa tarkoitus on keskittyä itse prosessiin. Draamassa keskiössä on siis itse toiminta, eikä esiintyminen yleisön edessä. Draaman avulla lapsi oppii käyttämään mielikuvitustaan yhdessä turvallisen aikuisen kanssa, sillä siinä yhdistyy todellinen maailma mielikuvitusmaailmaan. Draaman avulla pystytään käsittelemään monia vaikeita asioita, kun lapset pääsevät kokemaan erilaisia rooleja turvallisessa ympäristössä. Draamassa voidaan edetä eri aistien avulla tai käyttää mielikuvitusta apuna. (Kurvinen 2016; Tallgren 2012, 12.) Toivanen (2012, 32) tuo hyvin esille draaman kehollisuuden ja sen, että draaman avulla lapset oppivat hahmottamaan kehoaan paremmin. Kehoilmaisun avulla lapsi voi oppia myös hallitsemaan tunteitaan paremmin.

Draama- ja taidekasvatus linkittyvät helposti yhteen. Molemmissa on tarkoituksena tukea lasten leikkiä, iloa, ihmettelyä ja molemmissa toiminta toteutetaan yhdessä. Taidetta on monenlaista. Siihen luetaan niin erilaiset teatterin muodot, musiikki, kuvataide, tanssitaide ja liikunta. Taide linkit-

tyy vahvasti varhaiskasvatussuunnitelmaan, joten se oli tätä kautta luonteva osa toimintaamme. (Ruukonen, Rusanen & Välimäki 2012, 3–6). Lapset oppivat itse tekemällä ja havainnoimalla. Tässä voi hyödyntää esimerkiksi sadutusta (THL, n.d.), jossa lasten osallisuus nousee isoon rooliin lasten päästessä itse keksimään sadun ja mahdollisesti näyttelemään sen draaman keinoin. Draaman avulla voidaan lasten pohdittavaksi tuoda monimutkaisia asioita ja herätellä heidän mielenkiintoaan. Itse keksityt tarinat ja sadut innostavat lapsia. Taidekasvatus nivoutuu tähän myös luontevasti. Itse tehty taide ja ympäristötaide tarjoavat monia näkökulmia lapsille. Vanhan tavaran uusiokäyttäminen auttaa lapsia ymmärtämään kierrätyksen merkitystä ja avaa uusia ajatuksia heille. (Nordström 2004, 120–123; Parikka-Nihti & Suomela 2014, 79–80.)

3.2 Toimintakertojen suunnittelu ja toteutus

Etenimme toimintakertojen suunnittelussa vaiheittain. Koska meillä molemmilla on vankka kokemus lapsiryhmän ohjaamisesta, jäi tehtäväksi kehittää sellaista toimintaa, joka tukisi niin luontokasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmaa kuin GC -toimintaa. Heikkasen ja Österbergin (2012, 3-9) mukaisesti toimi suunnittelumme pohjana GC -toimintaan tiukasti linkittyvä LivingLab -toiminta, joka on käyttäjälähtöistä ja sen tarkoituksena on innovatiivisesti suunnitella ja toteuttaa erilaista toimintaa. Tätä voidaan kehittää yhdessä mentorin kanssa ja se on avointa ja käyttäjälähtöistä. Sitä myös toteutetaan aidossa ympäristössä (Korhonen, Alen & Rämö 2016), meidän tapauksessa Hauholla, Ilorannassa sekä eräässä Hämeenlinnan varhaiskasvatussyksikössä. Lisäksi hyödynsimme toiminnassamme LivingLab -toimintaa siten, että teimme ja suunnittelimme sitä matkan varrella yhdessä asiakasryhmän kanssa.

3.2.1 Ensimmäinen toimintakerta

Ensimmäinen toimintakerta ajoittui vuoden 2017 alkuvuodelle, joten teemaksemme valitsimme lumen ja talviset jäljet. Olimme suunnitelleet tuokion tietämättä lapsiryhmän kokoa tai ikärakennetta siten, että se soveltuisi mahdollisimman suurelle ikäjakaumalle. Toimintapaikkamme oli keskellä metsää oleva laavu ja sen ympäristö. Alkuun lähdimme liikkeelle luonnon tutkimisesta luupeilla. Toisen toiminnan oli tarkoitus olla lumikideleikki, jossa leikkisimme lumikiteitä ja niiden rakentumista ja hajoamista (Koskinen, Makkonen & Verkka 2001). Lumen tutkimisen ja lumikideleikin jälkeen tarkoituksena oli etsiä lumesta eläinten jalanjälkiä ja leikkiä piilosta leikkien jäniksiä ja oravia, sekä kuunnella luonnon hiljaisuutta. Lopuksi olimme suunnitelleet istuvamme nuotion ääressä juomassa mehua ja pyytämässä palautetta toiminnasta.

Lähdimme liikkeelle, kun kaikki olivat saapuneet pihalle. Laavulle ei ollut pitkä matka ja matkalla keskustelimme vanhempien ja lasten kanssa. Ilo-

rannan edustaja käveli edellä tuoden meille samalla mehua. Laavulle päästyämme lapset olivat innoissaan nuotiosta ja lumesta, jota oli vasta sataanut. Ilman erillistä alustusta aiheeseen otimme luupit esille ja aloitimme toiminnan. Lapset olivat luupeista innoissaan ja katselivat lunta ja innostuivat katselemaan myös puun kaarnaa ja sammalta, joka oli kasvanut puuhun kiinni. Toiminnan ohella kävimme läpi sääntöjä nuotion lähellä olemisesta ja metsässä liikkumisesta. Kerroimme, että mitään ei saa repiä tai rikkoa tarkoituksella. Osa lapsista jaksoi katsella luupeilla todella pitkään osan kyllästyessä hetken päästä. Tämä oli odotettavissa, joten annoimme lapsille lumikiteistä kuvia katseltaviksi ja osa heistä intoutui katselemaan kuvia ja etsimään sieltä kauneimpia lumikiteitä.

Kerättyämme luupit pois keskustelimme siitä, mitkä eläimet asuvat metsässä ja mitä jälkiä sieltä voisi löytyä. Olimme itse nähneet aiemmin hienoja jälkiä laavulla käydessämme, mutta lasten sinne saapuessa, olivat kaikki jäljet kadonneet ja tallautuneet jalkoihin. Emme siis löytäneet lainkaan jälkiä, hyvästä etsinnästä huolimatta. Eläinten kuvia katseltuamme, lähdimme seikkailemaan ja etsimään hyviä eläinten piilopaikkoja hieman laavulta eteenpäin.

Lapset löysivät kuusi pientä nuotiopaikkaa ja innostuivat niistä valtavasti. Tutkimme nuotiopaikkoja ja samalla leikimme hiljaisuusleikkiä, jotta kuulisimme, oliko lähellä yhtään eläimiä. Lasten keskittyessä hiljaa olemiseen, rupesimme kuulemaan lähietäältä paljon lintujen laulua. Kun etsimme lintuja puista, innostuivat lapset ehdottamaan piilosta. Niinpä otimme suunnittelemamme leikin tähän väliin, lasten ehdotuksesta. Marjo laski ensin lasten mennessä piiloon. Olimme sopineet säännöt, kuinka pitkälle saa mennä. Lapset löysivät hienoja piiloja ja aina kun lapsi löytyi, kävimme yhdessä läpi, millainen eläin voisi juuri kyseisessä piilossa olla. Lapset olivat innostuneita ja leikimme piilosta useamman kerran. Lopuksi siirryimme nuotion ääreen keräämään palautetta ja juomaan lämmintä mehua.

Toimintaan osallistui kahdeksan lasta, joista neljä oli varhaiskasvatuksesta. Mutta koska toimintamme oli suunniteltu muokattavaksi, niin otimme mukaan kaikki halukkaat. Toiminnan kannalta olisi ollut kannattavaa käydä tutustumassa/näyttäytymässä etukäteen. Mukana oli muutama lapsen vanhempi, joten lasten oli turvallista olla toiminnassa mukana, mutta ehkä siksi heidän kontaktinottonsa ei meitä kohtaan toiminut.

3.2.2 Reflektio ensimmäisestä toimintakerrasta

Olemme saaneet yhden hienon kokemuksen siitä mitä luontokasvatus ja luontoon tutustuminen voivat olla. Pitkällä aikavälillä emme näitä pääse tutkimaan kyseisten henkilöiden osalta, mutta yksi hyvä kerta metsässä saattaa aikaansaada innostuksen joka kantaa läpi elämän. Palautteen pyytäminen oli luontevaa ja tekemämme lomakkeet helpot myös lasten toteuttaa. Tätä menetelmää kannattaa jatkossakin kokeilla. Toinen vaihto-

ehto on draamallinen käsinukke, mutta tätä tulisi käyttää alusta alkaen johdonmukaisesti. Itse ajattelimme käsinukkeja, joista toinen inhoaa kaikkia ja kaikkea ja toinen joka rakastaa kaikkia ja kaikkea. Näin lasten olisi helppo samastua kohteeseen. Tähän työhön emme onnistuneet nukkeja saamaan käyttöön, mutta jatkoa ajatellen se voisi olla toimiva idea. Toisaalta tällä keinolla ei saa sitä tietoa, mikä oli kivaa ja mikä ei. Vain eksaktia tietoa keräämällä voidaan tietoa kehittää siten, että se olisi lapsilähtöistä ja suurinta massaa innostavaa.

Ensimmäistä kertaa varten olimme tutkineet palautekortteja ja muokanneet niistä lapsille sopivan version, jossa paperin toisella puolella oli hymynaama ja toisella surunaama. Lapset saivat itse piirtää molemmille puolille sen, mistä he eivät pitäneet ja mistä he pitivät. Suurin osa lapsista jätti surunaama puolen täyttämättä ja piirsi rasti surunaaman päälle. Vastaavasti hymynaamapuolelle oli piirretty ja avustettuna kirjoitettu asioita, joista lapset pitivät. Tuokiossa oli mukana lasten vanhemmat, jotka saivat myös antaa palautetta. Näissä vain yhdessä harmiteltiin liukasta keliä, jonka takia metsässä kävely ja sinne meno olivat haastavia.

Toimintakerran aloitus ei ollut sujuva, emmekä ehtineet varoittaa lapsia jälkien tallaantumisesta. Opimme tästä kerrasta sen, että on todella tärkeää aloittaa toiminta meidän ohjeistuksella. Nyt emme olleet itse ensimmäisiä paikalla, joten lapset ehtivät mennä ihastelemaan nuotiota ja ympäristöä omin voimin. Vaikkakin omatoimisuus on lapsille suotavaa, ei se tällä kerralla ajanut asiaansa, sillä nyt emme saaneet tehtyä kunnollista aloitusta, emmekä ohjeistaa lapsia tai aikuisia toimintaamme lainkaan.

3.2.3 Toinen toimintakerta

Ennen toista toimintakertaa olimme olleet mentorointikeskustelussa Ilorannassa ja saaneet hyviä ideoita toimintaamme lisäksi. Leena Haavisto ehdotti meille kantavaa teemaa, joka näkyisi kaikessa toiminnassa. Teemaksi valikoitui ”orava, jänis ja kettu”. Ensimmäisellä kerralla teema oli talvi, lumi ja eläimet, mutta se ei juuri näkynyt lapsille, eikä kokonaisuus ollut niin eheä. Toiselle kerralle suunnittelimme toiminnan kokonaan teeman pohjalta, jolloin lapsille olisi helpompi pysyä teemassa mukana ja pohtia, miten mikäkin toiminto sopii teemaan.

Toisella kerralla saamme lapsia toimintaamme ryhmän erästä hämeenlinnalaisesta päiväkodista. Lapsiryhmässä on 24 lasta iältään 4–5 -vuotiaita. Toiminta suunniteltiin lapsiryhmälle siten, että saimme heidät jaettua kahteen ryhmään ryhmän aikuisten ollessa apunamme. Tarkoitus oli tehdä erilainen kerta kuin ensimmäisellä kerralla, vaikka kohderyhmänä toimi eri lapset. Aloitimme miettimällä, mitä toimintaa seuraavalla kerralla tekisimme ja mistä lapset mahdollisesti pitäisivät. Omien aiempien tietojemme ja kokemustemme pohjalta aloimme miettiä mitä teemme lasten kanssa. Päätimme kokeilla rastitehtäviä, siten että joka rastilla olisi erilaisia toimintoja.

Rastitehtäviin valitsimme kolme erilaista tehtävää, jotka jokainen halukas pystyy toteuttamaan. Nordstömin (2004, 120–122) mukaan sadut ovat hyvä väline toimia lasten kanssa. Ensimmäiseksi luemme lapsille itse tekemämme eläinsadun (liite 7) josta on tarkoitus tulla koko toiminnan kannalta tärkeä työväline, jonka pohjalta toimintamme etenee ja sisältö suunnitellaan. Yhdellä rastilla oli mukana luupit, joilla lapset tutkivat jo sulanutta maastoa, muun muassa miltä kivet, sammaleet ja kannot näyttävät. Tarkoituksena oli pohtia sitä, missä jänikset ja oravat asuvat ja miltä maailma näyttää heidän näkökulmastaan. Miltä maailma näyttää, jos on paljon pienempi kuin ihminen?

Toisella rastilla lapset pääsevät leikkimään hippaa (Sääkslahti 2015). Hipan nimi oli ketut, jänöt ja oravat. Hippaleikkiä ennen on tarkoitus käydä läpi yhdessä luonnon kiertokulkua. Mitä oravat ja jänikset syövät, entä ketut? Miten jänikset liikkuvat ja missä, miten oravat liikkuvat ja missä ja miten ketut liikkuvat ja missä. Lapset saavat hahmottaa leikin avulla sitä, miten ravintoketju kulkee. Ketut jahtaavat tässä leikissä oravia ja jäniksiä.

Kolmanneksi suunnittelemme aistitehtäviä. Aistitehtävissä tutkimme aisteja, joilla lapset saavat kokemuksia ympärillä olevasta ympäristöstä. Annamme lapsille eri aisteilla kokemuksen metsästä. Saa tunnustella eri materiaaleja, haistella eri tuoksujia, katsella ja kuunnella metsää, sekä maistella luonnon antimia. Kaikki aistit saamme toteutettua, maku, haju, kuulo, tunto ja näköaistit. Makutehtävässä maistelemme kuusenkerkkäsiirappia sekä kuivattuja omenoita. Hajutehtävässä haistelemme kuivattuja omenoita, heinää sekä multaa. Kiviä, heinää sekä multaa pääsemme koskemaan käsillämme. Kuuntelemme ääniä mitä kuuluu sekä yritämme etsiä metsäneläimiä silmillämme. Tällä rastilla tutkimme eri aistein miltä metsä näyttää ja kuulostaa, tuoksu ja maistuu. Lopuksi on tarkoitus mennä takaisin laavulle ja koota päivä yhteen sekä pyytää lapsilta ja aikuisilta palaute toiminnasta.

Toimintaan saapui ryhmä innokkaita lapsia, yhdessä heidän päiväkodin aikuisten kanssa. Kävelimme yhdessä lasten kanssa laavulle. Aluksi esittelimme itsemme ja toivotimme jokaisen lapsen erikseen tervetulleeksi toimintakertaamme. Kysyimme samalla lasten nimet läpi. Ihastelimme nuotion syttymistä ja kävimme turvallisuusohjeet nuotion lähellä ollessa läpi, jossa luimme sadun heille (liite 7). Päiväkodin aikuiset jakoivat lapset toiveittemme mukaisesti kahteen pienryhmään, joiden kanssa lähdimme kiertämään rasteja sovitussa järjestyksessä.

Ensimmäisellä rastilla tutkimme, miltä luonto näyttää keväällä luuppien avulla. Lapset etsivät ja löysivät erilaisia ja mielenkiintoisia tutkimustuloksiaan ja esittelivät niitä innoissaan. Sammaleet ja jäkälät kuten myös tikut, näyttivät erilaisilta luoppien välityksellä. Suurta innostusta herätti puinen penkki, sillä kolmiulotteinen suurennos puunsiistä herätti lasten mielikuvituksen liikkeelle. Muistelimme kuvien avulla miltä talvella näytti oravien,

jänisten ja kettujen jäljet lumihangella, muutama oli nähnytkin niitä itse. Kävimme keskustelua siitä, missä ketut, jänikset ja oravat asuvat ja mitä he syövät. Luuppien näyttämä upea kolmiulotteinen maailma herätti lapset pohtimaan miltä tuntuisi, jos kaikki ympärillä olisi niin suurta tai jos itse olisi pieni. Lasten mielikuvitus heräsi ja pääsimme käymään hyviä keskusteluja mittasuhteista.

Hipparasti oli nuotiopaikasta hieman matkaa eteenpäin. Hipparastilla lapset saivat olla kettuja, jäniksiä ja oravia, jokainen halukas sai olla eläin. Aluksi lapsille kerrottiin hipan säännöt. Ketut jahtaavat muita eläimiä ja kiinni saadessaan jonkun, kettu kuljettaa eläimen omaan pesäänsä, josta ei saa karata. Lapset halusivat leikkiä tätä leikkiä useaan otteeseen siten, että jokainen sai olla ainakin kertaalleen kettu. Lapset jaksoivat hyvin tämän leikin. Lopuksi toisen ryhmän lapset halusivat vielä mennä x-hippaa omaehtoisesti.

Kolmas rasti oli aistirasti. Siellä kävimme ensin läpi kaikki aistit, jonka jälkeen pohdimme yhdessä, miksi jäniksillä on niin pitkät korvat. Kuuntelimme yhdessä metsän hiljaisuutta, sekä eri lintujen ääniä. Lapset tunnistiivat käpytikan ja pikkulintujen ääniä, sekä variksen. Keskityimme katselemaan ja havainnoimaan luontoa ja lapset löysivät ympäristöstä variksen, mustikan- ja puolukan varpuja, sekä linnunpönttöjä. Haistelimme kuivattuja omenia, havunneulasia, heinää ja kuusenkerkkäsiirappia. Monenlaisia mielipiteitä tuli eri hajuista, toiset pitivät, toiset eivät. Haistelimme myös multaa ja koskimme siihen. Tunnusteltavana oli heinää ja kiviä, kivet olivat lapsista kylmiä, multa inhottavaa. Lopuksi maistelimme kuusenkerkkäsiirappia ja omenan kuivattuja paloja, muutaman lapsen mielestä ne olivat hyviä, jotkut eivät pitäneet ollenkaan. Osa ei halunnut maistaa mitään.

Kaikki rastit läpikäytyämme palasimme laavulle, jossa saimme palautetta niin aikuisilta kuin lapsilta. Palaute pyydettiin lapsilta samoin kuin ensimmäisellä kerralla, piirtämällä paperille. Aikuiset saivat täytettäväkseen palautekortit. Lasten piirroksista oli haastetta tällä kertaa saada palautetta irti, joten haastattelimme jokaisen lapsen piirroksen ja kirjoitimme paperiin vastaukset. Palaute oli jälleen hyvää ja vaihtelevaa.

3.2.4 Reflektio toisesta toimintakerrasta

Toiselle toimintakerralle olimme saaneet asiakkaiksi ryhmän varhaiskasvatuskäisiä lapsia erästä Hämeenlinnan päiväkodista. Tällä toimintakerralla aloitus sujui paremmin ja ohjatumminkin kuin edellisellä kerralla. Oli helppompaa lähteä vetämään toimintaa ja koota ryhmä yhteen, kun he saapuivat kaikki paikan päälle yhdellä kertaa. Ensimmäisellä kerralla vanhempien saapuminen ja poistuminen häiritsivät osaa lapsista. Tällä kertaa ei sellaista ollut havaittavissa. Oli hyvä, että henkilökuntaa oli paikalla, sillä he tunsivat lapset ja pystyivät ohjeistamaan lapsia nimillä seuraamaan meitä.

Lapset tuntuivat innokkailta heti aluksi. Itse keksimämme satu kertoi lapsille, mitä tuleman pitää ja avasi samalla keskusteluyhteyden. Lapset tiesivät hienosti, että kyseessä oli runomuotoinen satu. Lapset selkeästi pitivät tarinasta ja eläytyivät siihen. Kun kaikki olivat paikalla ja istuivat, oli lapset helpompi jakaa pienryhmiin. Jakaantuminen tapahtui hyvin ja luontevasti työntekijöiltä. Olimme sopineet jo aiemmin rastien järjestyksen ja sen, kuka lähtee mihinkin.

Aikataulutus oli sovittu hyvissä ajoin, mutta toiminnan tuoksinassa ei kelloa ollut aikaa katsoa ja aistirasti vei yllättävän paljon aikaa. Tämä ei onneksi haitannut, sillä olimme sopineet, että toinen menee sinne ensin ja toinen viimeisenä. Näin meillä olisi aikaa olla rauhassa, emmekä olisi samassa paikassa yhtä aikaa. Palautteiden kysymiselle olimme varanneet aikaa, mutta silti niiden kanssa meinasi tulla kiire. Päiväkodin bussi tuli hakemaan lapsia juuri silloin, kun olimme saaneet palautelaput kerättyä itsellemme. Lapsille ei jäänyt näin ollen lainkaan aikaa leikkiä metsässä, vaikka tämä olikin ollut toiminnan tarkoitus. Aikataulun laatiminen vieraalle ryhmälle, jolla oli tiukka aikataulu, oli yllättävän haasteellista. Onneksi pystyimme pysymään siinä.

Tulevaisuudessa olisi hyvä miettiä, että ruokailu voisi tapahtua heti toiminnan jälkeen paikan päällä, eikä kiirettä lounaalle tulisi. Tämä voisi helpottaa ajanhallintaa, kun aikataulut eivät olisi kuljetuksista kiinni. Näin päiväkodin tullessa kylään on toki muistettava, että heillä on omat aikataulunsa, joista meidän toimijoina tulee pitää kiinni, mutta siihen voisi tarjotulla lounaalla saada hieman joustoa. Toki jos lounasta tarjoaa, tule miettiä myös oman tuotteen kohdalla hinta ja se, mistä lounaan saa tilattua, jos omaa keittiötä ei ole. Toiminnan sijoittaminen kauas asiakkaista luo siis omat haasteensa toiminnan toteuttamiselle, etenkin kun kyseessä on varhaiskasvatusikäiset lapset.

Palautteen saaminen lapsilta oli tällä kerralla haastavaa. Koska lapset eivät osanneet kirjoittaa, piti meidän haastatella jokainen lapsi erikseen piirroksista huolimatta. Tämä vei aikaa, emmekä olleet tulleet ajatelleiksi, ettei piirtäminen olisikaan tämän ikäisten kanssa se paras vaihtoehto, sillä edellisellä kerralla se toimi hyvin.

Toiminta oli hyvin suunniteltu ja toteutui lähes suunnitelmien mukaan. Saimme hyvän kokemuksen päiväkotiryhmän kanssa luontoon tutustumisesta ja siellä toimimisesta. Hyvänä asiana pidämme sitä, että pääsemme saman lapsiryhmän ja samojen lapsien kanssa toimimaan myös jatkossa. Palautteen pyytäminen lapsilta onnistui hienosti, kuten ensimmäisellä kerralla, pyytäen lapsia piirtämään lapulle ja aikuisia kertomaan kirjaamalla palautekorttiin mitä mieltä he olivat toiminnastamme. Menetelmässä hankalaksi osoittautui lasten piirrosten tulkitseminen ja purkaminen. Seuraavaksi kerraksi sovimme käyttävämme muuta taktiikkaa. Tietoa ja ideoita keräämällä saamme toiminnastamme tietoa ja pystymme sitä kehittämään päiväkodin tarpeita vastaavaksi.

Toista kertaa varten tutkimme tarkoin palautekortit ja teimme niistä varhaiskasvatusikäisille sopivimmat palautekortit täytettäväiksi. Palautekortit olivat jääneet aistirastille, joten palautekyselyn koittaessa, ei niitä ollut missään. Onneksi meillä oli mukana ylimääräistä paperia, josta saimme nopeasti tehtyä uudet palautelaput lapsille. Jälleen toimimme samalla tavalla kuin ensimmäisellä kerralla, lapset saivat piirtää positiivisen toiminnan yhdelle puolelle paperia ja rakentavan palautteen toiselle puolelle paperia. Toiminnassa mukana olleet aikuiset täyttivät palautekortit. Lapset piirsivät palautekortteihin lähinnä hymypuolelle iloisia asioita.

3.2.5 Kolmas toimintakerta

Kolmannella kerralla kohderyhmämme oli saman hämeenlinnalaisen päiväkodin sama lapsiryhmä. Sovimme menevämmä kyseisen päiväkodin läheisyyteen tekemään toimintakerran. Halusimme päästä kokeilemaan luontokasvatuksen tuomista päiväkotiympäristöön. Samalla saisimme pidemmän ajan toimintakerrallemme, sillä lasten matkoihin ei kuluisi aikaa ja omat aikataulumme olisivat joustavammat.

Teemamme on jälleen eläimet ja osallisuus. Tarkoituksena on käyttää lasten luovuutta. Tarkoituksena aloittaa toimintakerta samalla sadulla kuin edellisellä kerralla. Näin lapset orientoituvat toimintaan kanssamme. Askartelemme (Nordström 2004, 121–122) yhdessä lasten kanssa pupun tai oravan täyttämällä sukkahousut heinistä tai muusta luonnosta löytyvistä. Teemme näille itse tekemillemme eläimille pesän luonnon materiaaleista. Samalla voimme hyödyntää vertailua ja matemaattisia taitoja (VASU2017). Koska edellisellä kerralla aikuiset olivat toimineet draamallista toimintaa, suunnittelimme lapsille näytelmän jo tutuksi tulleeseen tarinaan. Lapset pääsisivät näyttelemään ryhmänä tarinan. Vaihtoehtoisena toimintana olisi lasten sadutus ja sadun pohjalta tehtävä näytelmä. Lisäksi halusimme pitää lasten lempileikin, hipan mukana toiminnassa, joten otimme uuden hipan suunnitelmiin, puuhipan.

Edellisellä kerralla Ilorannassa toteuttamamme rastirata vaikutti hyvältä, joten päätimme jatkaa samalla teemalla. Olimme päiväkodilla hyvissä ajoin ja pääsimme sisälle auttamaan lapsia pukeutumisessa, sillä oli sateinen keli. Kun kaikki olivat pihalla, esittelimme itsemme jälleen ja kyselimme lapsilta kuulumisia. Luimme lapsille jälleen saman sadun kuin edellisellä kerralla ja pyysimme lapsia painamaan sadun mieleensä, sillä satua tulitaiisiin tarvitsemaan toiminnan aikana. Lapset muistivat sadun hyvin ja jaksoivat taas keskittyä siihen hienosti. Tämän jälkeen jakaannuimme kahteen ryhmään, joista toinen aloitti toiminnan etupihalla ja toinen takapihalla.

Päiväkodin etupihalla oli hyviä puita, joten olimme valinneet sen hyväksi paikaksi leikkiä puuhippaa. Toinen ryhmä halusi muutaman kerran jälkeen leikkiä samaa hippaa kuin mitä metsässä oli leikitty, joten loppuajan he leikkivät kettuhippaa. Kettuhippaa tämä ryhmä leikki useamman kerran,

mutta muutama lapsen väsyessä hippaleikkiin, oli ryhmän aika matkaa eteenpäin. Toinen ryhmä jaksoi leikkiä puuhippaa pitkään. Jokainen ryhmän lapsi sai olla kerran ensimmäinen hippa. Tämän leikin jälkeen ryhmä keskittyi hetken sadutukseen ja keksi oman sadun (liite 8) joka näyteltiin useampaan kertaan lasten toiveesta. Omasta sadusta tehty näytelmä oli-kin lasten yksi suosikki palautetta kysyttäessä. Tämä ryhmä halusi sadutusnäytelmän jälkeen leikkiä vielä kettuhippaa, joten osallisuuden ja lapsiläh- töisyyden ollessa toiminnan kantava teema, tämä toive toteutettiin.

Takapihalla oli kaksi rastia. Toisessa rakennettiin kierrätys-sukkahousuista pupu ja toisella tehtiin pupulle pesä. Ensimmäinen ryhmä teki ensin pu- pulle pesän pohtien yhdessä missä puput asuvat. Ryhmä rakensi pupun pe- sän päiväkodin pihalle (Liite 9), pensaiden juureen. Pesä rakennettiin pää- sääntöisesti oksista ja lehdistä, mutta eräs lapsista oli löytänyt pupulle sän- gyksi jäkälän palasen. Lapset eivät kauaa viihtyneet vaan halusivat päästä jo keinumaan. Lasten kanssa käytiin keskustelua, mitä puput syövät ja en- nen kaikkea mistä puput tykkäävät. Seuraavaksi ryhmä askarteli luonnon- materiaaleista pupun päiväkodin pihaan. Täytimme vanhat lasten sukka- housut heinillä ja lapset saivat vielä koristella ja tehdä tussilla suun, silmät, viikset ja nenän pupulle. Teimme pupulle kehikon risuista, jonka aikuinen solmi yhteen narulla (Liite 10).

Toinen ryhmä askarteli ensin yhdessä pupun (Liite 11) ja etsi samalla pupun pesään sopivia materiaaleja. Lapset löysivät alun kangertelun jälkeen pi- halta paljon risuja ja keppejä, joista yhdessä narun avulla solmimme pesän pupulle. Toiminnassa pääsimme käyttämään geometriaa ja vertailua, kun lapset pohtivat yhdessä minkä muotoinen pesä voisi olla ja millaisia oksia sen rakentamiseen tarvitaan. Tämä ryhmä askarteli myös sukkahousuista pupun täyttämällä sen heinillä ja piirtämällä pupulle kasvot tussilla. Lo- puksi pupu ripustettiin korvista lasten toiveiden mukaisesti pesäänsä roik- kumaan. Nämä puput jäivät päiväkodin pihaa koristamaan, sopivasti pää- siäiskoristeiksi.

Toiminnan loputtua lapset saivat keinua ja leikkiä vapaasti takapihalla, jol- loin kävin keräämässä heiltä palautekorttiin palautetta. tällä kerralla olimme päättäneet haastatella jokaisen lapsen erikseen, sillä näinhän olimme tehneet kaksi edellistä kertaa. Olimme päättäneet jättää piirtämi- sen pois, sillä se ei ollut toiminut haluamallamme tavalla. Aikuiset saivat täyttää palautekortin itse, nimettömänä.

3.2.6 Reflektio kolmannesta kerrasta

Kolmannella toimintakerralla kaikki sujui hyvin, edellisen tavan mukaan. Rastien järjestyksen olimme sopineet etukäteen, jotta olisi helpompaa to- teuttaa toimintaa. Toimintaa oli helpompi vetää jo tutuille lapsille ja aikuis- sille. Ryhmän kokoaminen yhteen onnistui hyvin, päiväkotiryhmän tapaan. Edellisellä kerralla lapset olivat vieraalla maaperällä, mutta tällä kertaa he

olivat tutuissa ympyröissä, joka teki toiminnasta haastavaa. Emme mietti-neet miten saisimme lapset motivoitua toimintaan mukaan, vaan me-nimme rohkeasti paikalle ja aloitimme toimintamme. Lapset kuitenkin kuuntelivat ohjeet hyvin ja toimivat kukin oman kykynsä mukaan. Hienoa oli huomata omien aikuisten läsnäolon vaikutus lapsiin, aikuiset pystyivät ohjaamaan lapsia heidän omilla nimillään. Tällä kertaa oli helpompi ohjata lapsia, sillä he olivat avoimempia meitä kohtaan ja myös me opimme tun-temaan osan lapsista nimillä.

Aikataulut oli sovittu etukäteen päiväkodin henkilökunnan kanssa. Aika-
taulut sinänsä pysyivät hallussa, mutta ensimmäisen ryhmän hippaleikki-
aika oli liian pitkä, koska lapset alkoivat kyllästyä jo samaan leikkiin ja olisi-
vat halunneet lähteä jo seuraavalle rastille. Tämä ei kuitenkaan haitannut,
sillä olimme sopineet aikataulut niin, että seuraavalle rastille pystyi siirty-
mään, kun lapset eivät jaksaneet leikkiä hippaa. Palautteen annolle lapsille
olimme varanneet tarpeeksi aikaa, ja lapset tykkäsivät siitä, että aikuinen
kyseli palautteen eikä heidän tarvinnut kirjoittaa/piirtää mitään. Lapset
saivat lopuksi leikkiä rauhassa omia leikkejään, josta he pitivät. Aikataulu-
tus vieraille ryhmälle, heidän omassa ympäristössään oli jokseenkin helpo-
a ja tässä onnistuimme.

Haasteeksi muodostui päiväkodin piha. Olimme suunnitelleet toiminnan
päiväkodin aitojen ulkopuolelle, mutta ilmeisesti kommunikoinnin epäon-
nistuttua päiväkodin henkilökunnan kanssa, päädyimme pitämään toimin-
taa päiväkodin pihalla. Hipan olimmekin suunnitelleet etupihalle, sillä port-
tien ulkopuolella olisi ollut mielestämme haasteena lasten pitäminen raja-
tulla alueella. Tämä siksi, että emme tunne lapsiryhmää vielä niin hyvin,
että tietäisimme kuinka hyvin he noudattavat yhdessä sovittuja rajoja ja
sääntöjä. Emme kuitenkaan lähteneet korjaamaan väärinkäsitystä, sillä
koimme, että saisimme tällä tavoin paremmin selville sen, kuinka toimin-
tamme soveltuu kaupunkiympäristöön ja lapsille tuttuun ympäristöön.

Etupiha oli lapsille helppo paikka leikkiä ja toimia, sillä siellä ei ole kiipeily-
telineitä tai keinoja. Takapihalla piti tehdä enemmän töitä, jotta sai pidet-
tyä lasten mielenkiinnon yllä. Toinen ryhmä aloitti toiminnan takapihalla ja
meni pois kiipeilytelineen ja keinojen läheisyydestä, perimmäiseen nurk-
kaan tekemään pupua ja sille pesää. Toinen ryhmä taas aloitti toiminnan
etupihalta ja lasten siirtyessä tämän jälkeen takapihalle, kokivat lapset toi-
minnan olleen ohi ja olisivat halunneet päästä leikkimään. Toiminta jatkui
vielä hyvin, mutta havaitsimme, että olisi ollut helpompi aloittaa toiminta
takapihalta siten, että ryhmät olisivat siirtyneet sinne heti aluksi. Näin toi-
minta olisi voinut olla molemmilla ryhmillä pitkäkestoisempaa.

Toinen ryhmä innostui sadutuksesta ja siitä tehtävästä näytelmästä. He ha-
lusivat leikkiä satua uudelleen ja uudelleen. Neljännen kerran jälkeen, kun
kaikki olivat olleet jokaisessa roolissa, oli lopetettava toiminta ja siirryttävä
seuraavaan. Satu annettiin työntekijöille lupauksen kera, että näytelmää

voisi jatkaa vielä myöhemminkin. Toisen ryhmän lapset taas eivät innostuneet sadutuksesta ollenkaan, joten he eivät jatkaneet sitä kovin pitkää. Toisen ryhmän lapset seurasivat sadutuksesta innostuneen ryhmän toimintaa ja kysyivät koska pääsisivät leikkimään ja keinumaan oman päiväkodin pihaan. Tässä kohdassa olisi ollut hyvä olla eri pihalla, jotta käynnissä ollut sadutus ja näytelmä ei olisi häirinnyt sadutuksesta innostumattoman ryhmän lasten keskittymistä. Jälkimmäinen ryhmä käytti lisäksi luuppeja, joita taas sadutuksesta innostunut ryhmä ei ehtinyt katsella. Luupit olimme otaneet mukaan varmuuden vuoksi.

Toiselta ryhmältä palautteen saaminen onnistui hyvin, sillä he olivat aiemmin valmiita ja pääsivät leikkimään tyhjälle pihalle. Sadutuksesta innostuneelta ryhmältä oli haastavampaa pyytää palautetta, sillä takapihalla oli tässä vaiheessa kaikki lapset ja osan oman ryhmän lasten tunnistaminen oli hieman haastavaa. Yksi lapsi ei kyennyt antamaan palautetta, mutta muut antoivat palautteen reippaasti. Myös eräs lapsi joka ei osallistunut mihinkään toimintaan, vaan oli varhaiskasvattajan vieressä kaikkien toimintojen ajan, kertoi reippaasti mikä oli ollut kivointa.

Palaute oli tällä kertaa helpompi kirjata, koska pyysimme lapsia kertomaan toiminnasta ja itse kirjoitimme ylös mitä he kertoivat. Nyt saimme kaiken palautteen kahdelle lapulle ja pystyimme nopeasti kirjoittamaan lasten suosikit ja inhokit ylös palautekaaviolomakkeeseen. Palaute aikuisilta oli helppo pyytää kirjallisena palautekaaviolomakkeeseen, joka oli jo heille ennestään tuttu. Jätimme päiväkodille muutaman palautekortin, jolla pyysimme jälkikäteen toimittamaan meille palautetta, jos jotain tulisi vielä mieleen. Näin saamme kokemuksen myös siitä, onko meidän toimintamme jäänyt elämään päiväkodin arjessa ja kuinka tiiviisti. Näin saamme seurattua pitkäjänteisemmin sitä, onko toiminnallamme ollut vaikutusta, ja minkälaista vaikutusta sillä mahdollisesti on ollut.

3.3 Toimintakortit käytännön työkaluina

Toimintakortit kulkivat mukana koko projektin ajan. Huomasimme, että omaa yritystä tai liikeidea suunniteltaessa nämä kortit ovat todella hyödyllisiä. Ne antavat monia eri näkökulmia toiminnan kehittämiseen ja erilaisia ideoita siihen, miten toimintaa voisi parantaa ja kohdentaa. Palautteen kysyminen toiminnan aikana on merkittävässä roolissa, sillä ainoastaan näin saadaan aitoa tietoa siitä, mitä asiakkaat ajattelevat ja miten toimintaa voisi rikastaa entisestään.

Ideakanvaasi-toimintakorteissa oli monia kohtia joita ei ilman niitä olisi tullut ajatelleeksikaan, kuten arvoehdotuksen kirjaaminen. Kustannusten esiintuominen jo ideointivaiheessa on tärkeä ottaa huomioon. Tällöin rajautuu pois taloudellisesti kannattamattomat ideat. Kokeilemalla kehittämisen toimintakortti kulki mukana toiminnan kehittämisessä. Etenkin palautteen keräämisen tärkeys korostui omassa työssämme. Tässä oli palautekaaviotoimintakortit keskeisessä roolissa. Tuotteistamisen työkorotteja

olisimme voineet käyttää enemmänkin, mutta sieltä nousi keskeiseksi osaksi palvelun modulointi. Se on äärimmäisen tärkeässä roolissa luonto-toimintaa suunniteltaessa. Nykyisin luontopalveluyrityksiä on paljon, joten niistä erottuminen olisi tärkeää yrittäjäksi ryhdyttäessä. Seuraavaksi kerromme tarkemmin korttien käytöstä.

3.3.1 Ideakanvaasi-toimintakortit käytännössä

Lähdimme toiminnassamme liikkeelle korttien mukaisesti asiakkaan eli kohderyhmän valinnasta. Ilman asiakasta ei palveluakaan ole. Kohderyhmäksemme valikoituivat varhaiskasvatusikäiset lapset. Korttien mukaisesti ongelmaksi muodostui se, mistä löydämme riittävän nopealla aikataululla itsellemme sopivan kohderyhmän, jonka kanssa voisimme toimia. Ongelmaan löytyi onneksi ratkaisu mentoriltamme, Ilorannasta ja heidän asiakaskunnastaan ja kontakteistaan. Käydessämme Ilorannassa ensimmäisellä kerralla, saimme heti ajankohdan ja asiakkaat ja hyviä vinkkejä siitä, keiden kanssa voisimme toteuttaa toimintaa ensimmäisen toimintakerran jälkeen. Tämä verkostoituminen ja uusien kontaktien luominen on keskeisessä osassa LivingLab -toimintaa ja GC -toimintaa.

Alkuidea toiminnassamme oli luonnon läheiseksi tuominen varhaiskasvatukseen lapsille kaupunkiympäristöön. Halusimme päästä kokeilemaan, miten luontosuhdetta voisi parantaa sellaisten lasten kohdalla, jotka eivät pääse kovin usein luonnon helmaan. Arvoehdotuksena meillä oli luontosuhteen parantaminen. GC -toiminnassa tämä arvoehdotus on kuin itsensänselvyys, mutta pelkkä luontosuhteen parantaminen ei riittänyt, sillä opinnäytetyön puitteissa emme pystyneet tekemään pitkäaikaista seuranta. Luontosuhteen parantamisesta pääsimme teemaan luontotoiminnan tuominen lähelle lapsia ja osaksi heidän päiväänsä. Tavoitteena meillä oli antaa lapsille kokemus luonnossa olemisesta ja siellä toimimisesta. Pitkän aikavälin tarkoitus oli luontevasti luontosuhteen parantaminen.

Ratkaisun keskeisiin osiin kuului myös ensimmäisen toimintakerran lasten ikäjakauma, jota emme etukäteen tienneet. Asiakkaat olivat Ilorantaan lomalle tulleita perheitä, joiden lapsista tai näiden ikäjakaumasta emme etukäteen tienneet. Saimme sekä lukumäärän että iät tietoomme vasta toiminnan alkuhetkillä. Tämän takia toiminnan suunnittelussa oli otettava huomioon monipuolisuus ja muokattavuus. Toimintaa on mahdollisuuksien mukaan pystyttävä jakamaan. Tällöin saadaan jokaiselle lapselle oman ikätasonsa mukaista toimintaa. Ratkaisun keskeisiin osiin meitä auttoi pääsemään myös mentorimme. Hän kykeni antamaan meille sekä asiakkaat että kontakteja seuraavia toimintakertoja varten. Saimme myös mentoriltamme hyviä ideoita toiminnan suhteen niin reflektiokeskustelujen kuin sähköpostihaastattelun avulla.

3.3.2 Kokeilemalla kehittämisen työkortit käytännössä

Kokeilemalla kehittämisen toimintakorttien avulla pystyimme asettamaan helposti toiminnallemme tavoitteet. Tavoitteenamme oli parantaa lasten luontosuhdetta ja päästä kokeilemaan erilaisia toimintoja luonnossa, lasten ehdoilla ja heitä osallistamalla. Kun teimme muistiinpanot kokeilujen jälkeen, havaitsimme, että toimintaa voisi kehittää vielä enemmän. Tässä auttoivat mentorin kanssa käydyt keskustelut toiminnastamme. Mentori puki sanoiksi itse ajattelemiamme ajatuksia, joita emme olleet saaneet toteutettua tai joita pidimme ehkä jopa haastavina.

Mentorilta saamista ideoista, emme pystyneet kaikkia ideoita toteuttamaan emmekä kokeilemaan. Koimme, että ne eivät olisi olleet sopivia tähän opinnäytetyöprojektiin. Kokeilemalla kehittämisen korteista oli apua suunnitellessa toimintaa. Uudet ajatukset ja ideat eivät kehity kuitenkaan vain suunnittelemalla. Uusia ideoita kokeiltaessa, huomasimme saavamme toimintaa toivomaamme suuntaan. Varhaiskasvatuksessa toimintakorteista olisi varmasti hyötyä, kun toimintaa tiimissä kehitellään ja sitä suunnitellaan. Kokeilemisestä opimme aina jotain uutta ja saimme tarkastelun alle uuden asian. Opittujen asioiden ja kokeilujen avulla kehittyminen oli helpompaa ja todennäköisempää.

Kokeilemisen tarkoituksena oli asioiden kehittäminen, mutta muistettava oli ottaa huomioon kokeilemalla kehittämisen eräänlainen kolmiyhteys. Alkuvaiheessa meillä oli idea ja halusimme sitä kokeilla ja kehittää eteenpäin. Kokeilemista tarvitsimme, jotta saimme toteuttamiseen ideoita. Kokeilemalla havaitsimme, oliko ideat lopulta hyviä. Korttien mukaisesti pohdimme kokeilumme toteutusta ja sitä, ketkä kokeilumme osallistuvat.

Ensimmäiselle kerralle saimme asiakkaat suoraan Ilorannasta ja toiselle ja kolmannelle kerralla hankkeen kautta hämeenlinnalaisesta päiväkodista. Kokeiluun osallistuvat henkilöt rajasimme varhaiskasvatusikäisiin lapsiin. Ensimmäisellä kerralla emme pystyneet rajaamaan kohderyhmää emmekä lapsimäärää lainkaan. Silti koimme, että kokeilumme toimi, vaikka siinä oli kehitettävää niin omassa toiminnassamme kuin suunnitelmissamme ja kokonaisuudessa. Kokeilemalla kehittämisessä itsereflektio on tärkeässä roolissa, joten hyödynsimme omaa reflektio-osaamistamme ja käytimme matkat hyödyksemme. Reflektiotapaaminen mentorin kanssa oli antoisa ja antoi meille hyviä ideoita siihen, miten kehittää omaa toimintaa vielä paremmaksi.

Kokeilun toteutuksen kannalta oli kahdella ensimmäisellä kerralla tärkeää se, että pääsimme yhteistyökumppanimme alueelle toteuttamaan toimintaa. Rajasimme suunnitteluvaiheessa kokeilun kestoksi enintään kaksi tuntia, sillä tätä kauempaa eivät lapset jaksaa keskittyä toimintaan. Toimintakorttien mukaisesti, suunnittelimme ja jaoimme vastuualueet luontevasti.

Toimintamme kannalta oli tärkeää päästä luonnon keskelle toimintaa toteuttamaan. Tällöin pääsimme oikeaan ympäristöön luontotoiminnan ja luontosuhteen kehittymisen kannalta. Luonnossa toimimisen takia meidän tuli ottaa huomioon Suomen talvi ja kevät, jotka asettavat tietyt rajoitteet toiminnalle.

Ensimmäinen toimintakerta tapahtui melko pian saatuamme tiedon sen ajankohdasta. Koska kyseessä oli aidot asiakkaat aidossa ympäristössä, emme tienneet, kuinka moni toimintaan osallistuisi ja minkä ikäisiä he olisivat. Tämän takia oli tärkeää, että olimme suunnitelleet toiminnan mahdollisimman monipuolisesti kaiken ikäisille sopivaksi. Toiseen kertaan oli helppo lähteä kokeilemaan tuttuun paikkaan erilaista toimintamallia. Toisella kerralla tiesimme kuinka monta ja minkä ikäisiä lapsia toimintaan saapui. Suunnittelu oli siis helpompaa. Olimme ottaneet huomioon lasten ja aikuisten palautteet, sekä reflektiokeskustelun mentorimme kanssa. Näiden avulla saimme kehitettyä toimintaa paremmaksi ja enemmän yhteneväiseksi kokonaisuudeksi. Ensimmäinen kerta tuntui jälkikäteen ajateltuna sirpaleiselta ja siitä puuttui näkyvä teema, aloitus ja lopetus. Näihin asioihin kiinnitimme itse huomiota, joten toiminnan kehittäminen tapahtui aidosti.

Omat kokeilut luonnossa toimimista kohtaan onnistuivat varsin hyvin. Molemille kerroille olimme suunnitelleet varsin erilaiset, mutta muokattavissa olevat toimintakerrat. Viimeisellä kerralla kokeilumme oli päiväkodin pihassa, mikä oli lapsille tuttu paikka ja myös meille, vaikka kyseisessä päiväkodissa emme olleetkaan työskennelleet. Toiminnan tuominen päiväkodin yhteyteen oli helppoa, mutta tarvitsi kuitenkin suunnittelua. Saimme kokeilla erilaisia toimintatapoja ja -malleja päiväkodin piha-alueella.

Piha-alue muodostui tuttuudesta huolimatta haastavaksi paikaksi. Varmasti tuttu piha-alue toisi enemmän kehitysideoita ja kehittämisen asioita, kuin vieras piha. Havaitsimme, että luontotoiminta on helppo tuoda osaksi päiväkodin arkea. Haasteena on ehkä tutun päiväkodin piha, jossa uusien innovaatioiden aikaansaaminen ei ole aina helppoa. Itse saimme hyviä kokemuksia ja samalla arvokasta tietoa luontotoiminnan kehittämisestä päiväkodin pihaympäristössä.

Näin lyhyen aikavälin projektissa ei oman toiminnan vaikuttavuutta voi mitata. Uskomme kuitenkin, että toiminnallamme on ollut vaikutuksia sekä lapsiin, että aikuisiin. Kaksi viikkoa viimeisen toimintakerran jälkeen saatu palaute kertoi, että varhaiskasvattajat saivat toiminnastamme uusia ideoita, joita ovat hyödyntäneet päiväkotinsa arjessa. Toiminnastamme on lasten ja heidän vanhempiensa kesken myös puhuttu. Ehkä tämä kertoo siitä, että olemme jossain määrin vaikuttaneet kohderyhmämme lapsiin.

3.3.3 Palautekaavio toimintakortit käytössä

Palautekaavio korteista oli hyötyä itserefleksiovaiheessa. Niitä voisi hyvin hyödyntää seuraavalla tuokiolla varhaiskasvattajien kanssa heiltä palautetta pyydettäessä. Itse saimme siitä ideoita ja kehittämisen kohteita myös omaa toimintaamme ajatellen. Kaaviossa (Liite 5) on nelikenttä, jossa yhdessä nurkassa on positiivinen palaute, yhdessä taas rakentava kritiikki, yhdessä kysymyksiä ja yhdessä ideoita. Itse huomasimme, että toimintatuokion alkuun on kannattavaa ottaa jonkunlainen leikki, jos toiminnassa mukana olevat ovat toisilleen ennestään tuntemattomia. Tällöin opimme tuntemaan toisemme, niin lapset meidät kuin me lapset.

Palautekaavio toimintakortit ovat hyvä apuväline oman työn kehittämiseksi. Toki se vaatii itserefleksiota, mutta siihen on työssä lasten kanssa totuttava. Itse huomasimme, että palautteen kysyminen lapsilta oli jopa haastavampaa kuin mitä olimme odottaneet. Kokeilemalla kehittämisen kautta huomasimme, että palautteen pyytäminen suoraan kysymällä oli paras ratkaisu oman kohderyhmämme kanssa.

3.3.4 Tuotteistamisen toimintakortit käytännössä

Tuotteistamisen toimintakortit olivat haasteellisimmat täyttää ja käyttää. Osa otsikoista aukesi helposti, kun osa oli haastavampia. Tuotteistamisen toimintakorteissa käsketään määrittelemään ensin asiakas. Meillä asiakas oli varhaiskasvatusikäinen lapsi, tarkemmin määriteltynä 4–5 -vuotias. Määritelmästä oli helppo lähteä liikkeelle, sillä halusimme kohderyhmäksemme tämän ikäiset lapset, jotta saisimme lastentarhaopettajapätevyyden valmistumisen jälkeen. Asiakkaan ongelman tunnistamisessa käytimme hyväksimme tuntemustamme ja kokemusta tämän ikäisistä lapsista. Tiesimme, että monet nykyajan lapsista eivät pääse luontoon ja halusimme korjata tämän.

Palvelulupausta pohdimme pitkään. Miten sen voisi muotoilla siten, että se kuvaisi parhaiten omia tavoitteitamme ja sitä, mitä haluamme lapsille antaa. Palvelulupauksemme oli tässä kohdassa luontoon tutustuminen ja luontosuhteen paraneminen. Näistä asiakas hyötyy siten, että into luonnossa liikkumiseen voi syntyä ja kantaa läpi elämän. Luontosuhteen kehittymisen koko kaarta emme näin lyhyellä toiminnalla pysty näkemään, mutta ideana oli, että toimintamme herättäisi lapset näkemään luonnon ja siellä toimimisen eri tavoin. Luonnossa aistit heräävät eri tavoin ja liikkuminen tapahtuu monipuolisemmin lihaksia käyttäen. Lapset siis saavat erilaisia ja monipuolisempia liikkumisen kokemuksia toimintamme ansiosta, mitä normaali kaupunkiympäristö pystyy tarjoamaan. Toimintamme ansiosta lapset voisivat innostaa huoltajiaan lähtemään luontoon ja opettaa heille samalla erilaisia näkökulmia luontotoiminnalle.

Toinen haastava kohta oli palvelukuvaus. Pyrimme ensin kirjoittamaan kaikki toimintakertamme ajatukset ylös, mutta tajusimme pian, että tarkoituksenamme oli kehittää toimintaa kokeille, eli päädyimme kirjoittamaan ensimmäisen toimintakerran kuvauksen ylös. Palvelukuvauksessa kirjoitimme ylös suunnitelmamme ja sen, miten me toiminnan toteutamme. Ennen ensimmäistäkään toimintakertaa meillä oli jo useita ideoita ja ajatuksia, jotka kirjoitimme ylös, mutta jotka eivät olleet toteuttamiskelpoisia.

Ensimmäisen mentoritapaamisen jälkeen meille selvisi milloin ja missä ensimmäinen toimintakerta on, joten tämän jälkeen pystyimme paremmin kirjoittamaan toiminnan palvelukuvauksen realistisesti. Ennen ensimmäistä kertaa käytimme hyväksemme kokemuksiamme varhaiskasvatuksesta ja lapsista yleensä, ja suunnittelimme sellaisen toiminnan joka sopisi kaikenikäisille lapsille. Palautteen ansiosta pystyimme kehittämään toimintaa asiakkaiden tarpeiden mukaan paremmaksi. Palvelun sisältöön tuli matkalla muutoksia. Tässä kohtaa pohdimme sitä, että oikeaa tuotetta tehdessä, olisi ensiarvoisen tärkeää luoda johdonmukaisesti etenevä teema tai teemoja, joiden ympärille toimintaa lähtee rakentamaan. Ei riitä, että on innokas ja tottunut työskentelemään lasten parissa, vaan toiminnan tulee olla aidosti etukäteen suunniteltua ja tavoitteellista.

Korttien avulla selvitimme, mitä toimintaa tuotteemme sisältää ja miten sen toteutamme. Tuotteistamisen työkortit antoivat hyvän kuvan siitä, mitä tuotteistamisessa tulee ottaa huomioon. Itse emme pohtineet kovin syvällisesti sitä, miten palvelun ostaa tai mitä edellyttää asiakkaalta. Asiakkaamme eivät itse palvelua ostaisi, vaan se ostettaisiin heille. Markkinoinnin kohderyhmänämme olisi varhaiskasvattajat tai koulut, joille palvelua tuottaisimme. Tässäkin kohdassa kohderyhmän ikä määritteli toiminnan ja palvelukuvauksen tulisi olla riittävän monipuolinen kattamaan kaiken ikäisten tarpeet. Liian suppealla kohderyhmällä ei yritystoiminta olisi todennäköisesti kannattavaa. Todellisen tuotteen rakentamisessa olisimme tähän kohtaan pohtineet markkinointia ja näkyvyyttä, sillä ne ovat ensiarvoisen tärkeitä asioita aloittavalle yrittäjälle ja uuden tuotteen kehittämisessä.

Palvelun modulointia pohdimme hieman. Ydinpalvelumme on se, että lapset pääsevät luontoon. Siihen ympärille voisimme räätälöidä erilaisia palveluja ja toimintoja, jotka tukisivat luontosuhteen syntymistä. Pelkkä luontoon vieminen ja tutustuminen eivät silti riitä palvelun myyntivaltiksi. Omia tukipalvelujamme ovat eri leikit, tutkiminen, liikunta, musiikki ja aistit. Näistä asiakkaat voisivat valita itselleen mieluisimman, jonka mukaan tuote räätälöitäisiin asiakkaan toiveiden mukaisesti teemaan sopivaksi. Hintaa nostaisi erilaiset lisäpalvelut, kuten ruoka ja juoma, jotka voitaisiin myös toimintaan ottaa mukaan. Nämä lisäisivät toiminnan kestoa ja helpottaisi tiettyjen asiakasryhmien osallistumista toimintaan sitä kautta, että ruoan saisi paikan päällä eikä sen takia tarvitsisi toimintaa keskeyttää. Tuotteistamisen työkorteissa ollutta tuotteen nimeämistä ja hinnoittelua

emme käyttäneet, sillä emme kokeneet siihen tässä opinnäytetyössä tarvetta. Työkortit ovat todella hyödyllisiä silloin, kun on perustamassa omaa yritystä.

3.4 Reflektio toimintakorteista

Toimintakortit, joista käytetään Hassin ym. (2015) kirjassa nimeä työkortit, tuntuivat ensin alkuun haastavilta täyttää. Toiminnan edetessä ja sitä suunniteltaessa, osoittautuivat ne varsin hyödyllisiksi, niiltä osin kuin me niitä käytimme.

Oman opinnäytetyömme kannalta oli tarkoituksenmukaista rajata kohderyhmä tiukasti, mutta aina se ei ole järkevää. Toiminnasta pystyy saamaan monipuolista ja suurempaa kohderyhmää vastaavaa laajalla toimintarepertuaarilla ja joustavuudella. Omassa tutkimuksessamme emme perehtyneet kustannuksiin juurikaan. Tämä kohta on silti tärkeä, sillä tämän avulla oman tuotteen ja idean tuotteistaminen ja kannattavuuslaskelmat antavat viitteitä siitä onko toiminta kannattavaa. Omassa toiminnassamme emme laskeneet työllemme ja suunnittelullemme hintaa. Meidän ei myöskään tarvinnut pohtia toimitilavuokraa tai matkakustannuksia. Mikäli lähtisimme toteuttamaan omaa tuotetta, olisi meidän pohdittava myös näitä asioita. Millä hinnalla voimme myydä itseämme ja mitä mikäkin maksaa. Meidän tulisi pyytää lupia toiminnallemme maanomistajilta ja maksaa heille mahdollisia korvauksia maankäytöstä. Myös ruokailun ja muun tarjoilun kustannukset tulisi ottaa selville, sekä tuotteistamisen työkorteissa mainitut muut kustannukset.

Itse pohdimme ideakanvaasi-toimintakorttien avulla omaa toimintaamme. Asiakasryhmämme on varhaiskasvatusikäiset lapset. Ongelmaksi muodostuu se, että kuinka tavoitamme kohderyhmämme. Ongelmanratkaisuksi päädyimme siihen, että voimme markkinoida tuotettamme päiväkodeille ja yrityksille, joilla on asiakkaina lapsia. Alkuideana on ollut luontosuhteen herättäminen luonnossa toimimisen ja leikkien avulla. Arvoehdotukseen saimme samalla vastauksen, sillä lasten luontainen tapa oppia on leikin avulla, joten hyödynnämme tätä toiminnassamme. Ratkaisun keskeiset osat eikä kustannukset ole vielä selvillä. Hyödyt ovat selvät. Kun lapset oppivat toimimaan luonnossa, oppivat he luottamaan itseensä, heidän itsetuntonsa kehittyä ja he oppivat ottamaan toisensa paremmin huomioon. Samalla he oppivat kuin itsestään ympäristöystävällisiä toimia, kuten kierätystä ja muita taitoja

Tuotteistamisen toimintakortti (liite 6) oli selkeä. Omassa toiminnassamme oli hankala tunnistaa asiakkaan ongelmaa, asiakkaiden ollessa varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Tämän johdosta palvelulupauksen antaminen tuntui haasteelliselta. Palvelukuvauskohtiin kaipasimme lisää selkeyttä. Toimintakorttimallissa olisi ollut hyvä olla enemmän kohtia, tarkennetuina otsikoin, joihin kirjoittaa ja näin saada selkeyttä sisältöön.

4 ARVIOINTI JA POHDINTA

Opinnäytetyön aineiston avulla saimme järjestettyä lapsille elämyksellistä toimintaa luonnossa käyttämällä GC –toimintakortteja toiminnan kehittämisen tukena. Lumme ja Wester (2012) havaitsivat kehittämistyössään, kuinka helppoa GC -toiminta käytännössä oli. Toiminta voidaan aloittaa mihin aikaan vuodesta vaan ja näin voidaan varhaiskasvatustoimintaa painottaa ulos ja metsään. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan toiminnan voi ja pystyy toteuttamaan käytännössä ulkona. GC -toiminta ei vaadi käyttäjiltään suuria rahallisia satsauksia, ei välineitä eikä tiloja. Metsä ja sen lähiympäristö voivat tarjota varhaiskasvatukselle melkein kaikki tarvittavat elementit. Itse päädyimme samaan johtopäätökseen heidän kanssaan.

4.1 Arviointi

Saimme yhteensä 95 vastausta kaikista toimintakerroistamme. Ensimmäisellä kerralla saimme yksitoista palautetta, joista osa lapsilta ja osa aikuisilta. Lapset antoivat palautteen piirroksilla ja vanhemmat täyttämällä palautekaavakkeen. Ensimmäiset tulokset tulivat lasten piirroksista, joihin vanhemmat olivat kirjoittaneet lasten lisäksi mikä oli mieluisaa ja mikä ei. Kokonaisuudessaan ensimmäisen kerran palaute oli positiivista. Vain palautetta kysymällä voimme kehittää toimintaamme ja samalla kehittää toimintakortteja paremmin varhaiskasvatusikäisille sopiviksi. Palautteen kerääminen on merkittävässä roolissa ylipäänsä asiakastyötä tehdessä. Asiakas on se, joka tuo yritykselle tuottoa ja saa yrityksen kannattamaan. Asiakkaita kannattaa näin ollen kuunnella. Palautetta saimme mentoritamme, joka ehdotti käydyssä palautekeskustelussa toimintaan satuja ja satueläinten tai -olentojen käyttöä, sekä selkeää teemaa. Tämän otimmekin seuraavalla kerralla käyttöön ja valmistelimme sadun ketusta, pupusta ja oravasta.

Toisen kerran jälkeen päiväkotilapset täyttivät samanlaisen palautekaavakkeen kuin ensimmäisellä kerralla olleet lapset olivat täyttäneet. Päiväkotilasten mielestä satu oli ollut kiva. Lisäksi lapset mainitsivat luoppien käytön, eri maistiaiset ja piiloleikin kivoimmiksi asioiksi. Hajontaa oli paljon. Jotkut eivät tykänneet maistelusta, mutta saman määrän mukaan maistelu oli kivointa koko toiminnassamme. Lapset saivat piirtää palautteen samoin kuin ensimmäisellä kerralla, mutta havaitsimme pian, että tämän ikäisiltä ei piirtäminen sujunut, joten haastattelimme lapset. Lapsilta saadut palautteet kirjoitimme ja keräsimme itse haastatteleamalla. Aikuiset pitivät toiminnasta ja siitä, kuinka lapset lähtivät mukaan toimintaa tekemään. Aikuisilta tullut idea draamaleikistä sai meidät suunnittelemaan tämänlaista toimintaa seuraavalle kerralle.

Havaitsimme, että toisen toimintakerran alku oli sujuvampi kuin ensimmäisellä kerralla. Kun mukana oli päiväkodin varhaiskasvattajat eikä lasten vanhempia, oli tilanne jotenkin luontevampi. Tämä johtunee siitä, että

meillä molemmilla on vankka kokemus päiväkodin arjesta ja siitä, miten siellä toimitaan. Henkilökunta osallistui toimintaan aivan eri tavalla kuin vanhemmat ensimmäisellä kerralla. Myös se vaikuttaa asiaan, että ensimmäisellä kerralla isommilla lapsilla ei ollut vanhempia mukanaan ja he olivat jo huomattavan omatoimisia, kun taas varhaiskasvatusikäiset lapset liikkuivat lähinnä omien vanhempiensa kanssa ja olivat vanhempiensa ohjattavina. Ryhmähenkeä ei ensimmäisellä kerralla ollut lainkaan. Toisella toimintakerralla oli selvää, että kyseessä oli hyvin yhteen liimautunut ryhmä, ryhmä, joka oli tottunut olemaan ja leikkimään yhdessä.

Viimeisellä kerralla haastattelimme jokaisen lapsen erikseen ja saamamme palaute oli erilaista. Joku lapsista ei pitänyt siitä, kun olimme heidän omassa päiväkodissa ja toisen mielestä juuri se oli mukavaa. Muutaman mielestä vesisade pilasi päivän. Joku lapsi tykkäsi vedestä. Lapsilta saatu palaute oli avointa ja pystyimme kehittämään omaa toimintaamme sen pohjalta. Lisäksi saimme mentoriltamme arvokasta palautetta siitä, mikä voisi toimia vielä paremmin. Lapset tykkäsivät pupun rakentamisesta ja pupun kodin tekemisestä.

Aikuisten antamissa palautteissa kerrottiin, että olimme pysyneet samassa teemassa. Osassa palautteesta sanottiin, että sadutus oli ollut hidastempoista. Osassa palautteista taas nousi esiin näytelmän ja sadutuksen ja siitä näytelmän tekemisen mukavuus. Kaikkien mielestä toiminta oli ollut mukavaa. Valmistamamme puput olivat ihanat ja ajankohtaiset, puput jäivät päiväkodin pihaan pääsiäiseksi.

Aikuisilta saatu palaute palautekorttien avulla oli merkittävässä roolissa. Ammattikasvattajat osaavat kertoa tarkemmin näkemyksistään. Kaiken kaikkiaan saimme enemmän positiivista palautetta, kuin rakentavaa palautetta. Osa rakentavasta palautteesta koski keliä, johon emme voi vaikuttaa. Osa lasten palautteesta taas oli ristiriidassa keskenään. Jos neljä sanoi, että maistelu oli tylsää, vastasi toiset neljä, että se oli kivointa. Hippaleikeissä oli samaa hajaannusta. Osan mielestä se oli parasta ja osa ei tykännyt siitä lainkaan.

Kaikesta palautteesta paistaa silti läpi se, että luonnossa toimiminen on kivaa. Siihen ei tarvita erikoisia laitteita tai jotain uutta ja mahtavaa. Monesti kaikista tutuimmat leikit ovat juuri niitä, jotka ovat kaikkein kivoimpia. Muutamassa lapussa oli hienosti vastattu kysymykseen mikä oli kivointa seuraavasti: ”katsella ylös” tai ”katsella lintuja”. Pienet, arkiset toimenpiteet voivat olla lapselle niitä hetkiä, jotka innostavat tätä tutkimaan luontoa tarkemmin ja jotka herättävät mielenkiinnon luontoa ja ympäristöä kohtaan. Tällöin me olemme saavuttaneet tavoitteemme.

Palautetta saamalla ja pyytämällä saamme kehitysideoita ja osaamme suunnitella seuraavaa toimintakertaa varhaiskasvatusikäisille sopivamaksi. Asiakkaiden toiveiden täyttämällä ja toiminnan muuttamisella

saamme asiakkaat tyytyväiseksi toimintamme kehittyväksi. Kaikkia asiakkaita emme voi aina miellyttää, mutta toiminnan ollessa riittävän monipuolista saavat kaikki lapset jotakin.

4.2 Tulokset

Kuten johdannossa toimme esille, kokeilumme vahvasti näkemystä siitä, että GC -toiminta sopii hyvin varhaiskasvatusikäisille, sillä toiminta on helppo viedä luontoon ja toiminnallisuus on vahvasti osa sitä. Vahvistusta oman työmme pohjaksi saimme Kuuselan (2016) opinnäytetyöstä, jossa hän tutkii varhaiskasvatusikäisten ympäristökasvatusta. Hän pääsi samaan johtopäätökseen meidän kanssamme siitä, että luonnossa toimimisella on monia myönteisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja kehitykseen.

Posio (2014) oli saanut vastaavaa positiivista palautetta tuokioistaan kuin mekin, vaikka kohderyhmänä olivat kehitysvammaiset henkilöt. Oma kohderyhmämme, 4–5 -vuotiaat lapset, pitivät toiminnasta ja heiltä saimme paljon positiivista palautetta. Palautetta saimme myös varhaiskasvattajilta ja sekin oli pääosin positiivista. Heidän näkökulmastaan saimme ideoita ja kehittämiskohteita omasta toiminnastamme, mikä oli tärkeää. Varhaiskasvattajien positiivinen palaute liittyi hyvään toimintaan ja erilaiseen toimintaan, jota päiväkodissa itse oli ajateltu. Luonnossa on aikaa, kun ylimääräinen meteli ja virikkeet eivät häiritse keskittymistä (Parikka-Nihti 2011, Parikka-Nihti & Suomela 2014, Cantell 2004).

Monenlaisten kokemusten saaminen on lapsille tärkeää, jotta uusien asioiden oppiminen mahdollistuu. Palautteen kerääminen lapsilta oli sekä helppoa että haastavaa. Olisi ollut kenties helpompi haastatella lapset suoraan, ilman piirtämismahdollisuutta. Tällöin toimintaa olisi ollut vähemmän ja olisimme saaneet otetuksi kontaktia lapsiin enemmän. Toisaalta tämä ei ollut toimintamme tarkoitus, vaan tarkoitus oli nimenomaan saada lapset kokemaan hienoja asioita luonnossa. Tähän pääsimme siinä mielessä, että jokainen lapsi piti jostakin osasta toimintaa.

Luonnossa toimiminen ja sen hyödyntäminen lasten kanssa on paljon tutkittu aihe, mutta palautekorttien kanssa palautteen saaminen toiminnasta on melko vähän tutkittua. Luonnossa toteutettujen toimintojen vaikuttavuutta voisi määrällisesti tutkia pidemmällä aikavälillä. Useamman kuu-kauden aikana voisi havaita selkeämmin muutosta toiminnassa ja palautteen saaminen olisi tarkempaa. Pitkäkestoiseen toimintaan tarvittaisiin enemmän aikaa. Opintojen etenemisen kannalta on tärkeää saada opinnäytetyö tehtyä tiiviissä aikataulussa. Jatkotutkimusaiheena voisi olla samojen toimintakorttien käyttö toisessa ympäristössä, toisten lasten kanssa. Toimintamme on selkeästi kuvattu, joten samaa toimintaa voisi hyödyntää näissä kokeiluissa toisten lasten kanssa. Tällöin saisi vertailevaa tietoa siitä, miten sama toiminta eri lasten kanssa erilaisessa toimintaympäristössä vaikuttaa kokemukseen. Olisiko palaute samankaltaista, vai tulisiko tulokseksi jotain muuta?

Toteuttamisen aikana havaitsimme, että tiukasti kohderyhmää rajaamalla toiminnasta saadaan paremmin juuri kyseiselle ikäryhmälle sopivaa, mutta havaitsimme samalla sen, että tällainen tiukka jako ei toimi maatilamatkailuryityksissä, joissa lapsiryhmän ikäjakauma on melko suuri. Itsenäisenä yrittäjänä toimiminen asettaisi tietyt rajoitteet toiminnalle, jos toiminta keskittyisi tiettyyn paikkaan ja toiminnan ollessa osa suurempaa kokonaisuutta. Mikäli kyseessä olisi luontotoimintayritys, joka myisi palveluja ryhmille, voisi ikäjakauma olla luonnollisestikin tasaisempi, vaikka sitä voisi tällöin olla hankala kohdentaa juuri tietylle ikäryhmälle

Onnistuimme luomaan kolme sellaista toimintakertaa, joihin lapset osallistuivat mielellään. Kaikessa toiminnassa johtolankana oli lasten osallisuus ja luontosuhteen parantaminen sekä luontoon tutustuminen. Kolmella toimintakerralla saimme yhteensä 90 vastausta palautekyselyyrymme. Aikuiset antoivat kirjallisen palautteen ja lapset haastattelimme jokaisella kerralla, jotta saamme oikean kuvan siitä, mitä palaute on. Lapset uskaltavat antaa myös negatiivisen palautteen suoraan, joten emme usko, että toisella tavalla toteutettu palautteiden kysely olisi vaikuttanut tuloksiin heikentävästi.

Lapsilta saadun palautteen pyytämisyssä, haastattelu osoittautui meidän kohdalla toimivimmaksi ratkaisuksi. Kokeilun alkaessa päätimme olla ensimmäisellä kerralla yhdessä ryhmässä ja tämä olikin toimiva ratkaisu ensimmäisellä kerralla, sillä lapsia oli verrattain vähän ja aikaa taas oli runsaasti. Toiminta oli helpompi toteuttaa kaikkien ollessa yhdessä ryhmässä.

Toisella kerralla ryhmän jakaminen taas osoittautui oikeaksi ratkaisuksi, sillä lapsia oli liki 20. Tällaisen ryhmän kanssa toimiminen yhdessä olisi vienyt enemmän aikaa, eikä osallisuutta olisi päässyt tapahtumaan samoin, kuin kahdessa pienessä ryhmässä toimiessamme. Ryhmän jakaminen kahteen pienempään osaan osoittautui hyväksi, koska saimme perusteellisemmin kokeiltua erilaisia toimintatapoja. Molemmat lapsiryhmät olivat aktiivisia.

Positiivisia puolia oli toiminnassamme se, että saimme lapset luontolähtöiseen toimintaan mukaan ja tuotua lapsille luontoa lähelle ja tutuksi. Lapset saivat osallistua toimintaan itse keksimällä tekemistä ja ehdottamalla toimintaa. Toistimme leikkejä lasten toiveista. Tuokion ollessa pidempi olisi siitä saanut syvemmän ja mahdollisesti olisi voitu ottaa enemmän tavoitteita ja toimintaa. Olisi ollut hyvä, jos aikaa olisi ollut enemmän ja toimintaa olisi voinut tehdä pitkäkestoisemmin saman ryhmän kanssa. Tällöin suhde lapsiin olisi syventynyt, ja varhaiskasvattajien rooli olisi pienentynyt lasten ohjeistamisessa. Nyt haasteeksi koimme sen, että emme oppineet tuntemaan lasten nimiä toimintakertojen aikana. Toisaalta taas toimintaan varattu aika oli juuri sopiva, sillä lapset eivät juuri kauempaa jaksa keskittyä, etenkin päiväkodin pihalla.

Tutulle lapsiryhmälle toiminnan suunnittelussa voi käyttää enemmän tuntemusta juuri kohderyhmän tavoista toimia ja heille ominaisista tavoista oppia. Lapsia pystyisi ohjaamaan paremmin pienryhmissä, mikäli heidän nimet tietäisi ja heidät tuntisi. Sama palautetta kysyttäessä. Olisi ollut helpompi kysyä palautetta lapsilta, kun tietäisi milloin kukin lapsi olisi sitä valmis antamaan ja millä tavoin. Yksi vaihtoehto olisi toki ollut nimikylttien askarteleminen toimintakertojen aluksi jokaiselle lapselle. Samalla lapset olisivat saaneet muistoksi jotain konkreettista. Muistoesineen antamista ehdotti myös mentorimme, mutta vasta viimeisen toimintakerran jälkeen, joten emme tätä älynneet ottaa mukaan oman toiminnan suunnitteluun. Toki lapsiryhmä sai muiston päiväkodin pihalla tehdyistä pupuista, joten siinä mielessä onnistuimme toteuttamaan tämän osittain.

Johtopäätöksenä toteamme, että luonnossa toteutettu toiminta varhaiskasvatusikäisten kanssa tuotti lapsille monipuolisia kokemuksia liittyen luontoon, ihmiseen ja ympärillä olevaan ympäristöön. Opinnäytetyön tulosten perusteella luonnossa toimiminen on hyödyllinen työmenetelmä lasten kanssa. Lapset saivat monipuolisia kokemuksia niin liikunnasta, eri aistien käytöstä, mielikuvituksen lisäämisestä, sosiaalisesta tasavertaisuudesta ja draamasta. Näin luonnon hyödyntäminen ja toiminnan palautteen anto varhaiskasvatusikäisten kanssa vaikuttaa lupaavalta menetelmältä. Ryhmiin osallistuminen ja toiminta on tuntunut lapsista hyvältä ja toimivalta.

4.3 Toimintakorttien käytettävyys GC -toiminnan tukena

Lapsi tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen ulkoleikkejä. Luonto tarjoaa loputtomiin erilaisia mahdollisuuksia liikkumiseen ja leikkimiseen. Luonnossa lapset voivat liikkua epätasaisilla poluilla, kiipeillä, keksiä leikkejä, tehdä majoja, tutkia, olla erikseen ja yhdessä. Lapsen mielestä mielenkiintoinen ja turvallinen leikki- ja toimintaympäristö on paikka, joka antaa lapselle tilan ja toimintoja eikä ole lapsen mielestä tylsä. Aikuisen on huolehdittava lapsen ympäristön turvallisuudesta eikä se saa asettaa lasta ilmeisille ja tarpeettomille vaaroille alttiiksi. Ilorannan metsä ja hämeenlinnalaisen päiväkodin ympäristö tarjosivat meille turvallista välimatkaa autoteistä ja antoivat lapsille tarvittavia motorisia haasteita, aistikokemuksia, piilopaikkoja, erilaisia tuntemuksia ja ennen kaikkea mahdollisuuden hetken rauhoittumiselle.

GreenCareLab palautekortit antoivat meille mahdollisuuden huomata lasten liikkuvan ja toimivan metsässä ilman häiriöitä rauhallisesti. Metsä ja luonto antoivat lapsille erilaisen tunnelman ja loivat elämyksiä heidän tuihutessaan kuusten isojen oksien suojissa. Luontoelementtien käytön tavoitteena olikin rauhoittaa ja rentouttaa lasta sekä luoda kiireettömyyden tunnetta. Lapset eivät tarvinneet leluja vaan heidän mielikuvitus ja luontoon tutustuminen erilaisten toimintojen avulla riittivät. Mahdollisuudet vapaisiin leikkeihin olisivat antaneet lapsille varmasti vielä enemmän mahdollisuuksia. Luonnossa toimiminen oli lapsille mieleisiä. Aikuisten reaktiot

olivat hyviä, heiltä unohtui turhat kiellot, koska luontoon mahtuu ääntä. Luonto ja siellä tehtävä toiminta tarjoavat monipuolisesti harjoitteita lapsille. Saimme hyvää ja positiivista palautetta toiminnan toteutuksesta sekä lapsilta, vanhemmilta ja päiväkodin henkilökunnalta ja he olivat kiinnostuneita aiheestamme.

Luonto voimaannuttaa ja saa lapset liikkumaan omatoimisesti. Lumme & Wester (2012), Kuusela (2016) ja Posio (2014) ovat omissa töissään havainneet myös GC -toiminnan ja luontotoiminnan positiiviset vaikutukset asiakasryhmiin. Käytössämme olleet toimintakortit havaitsimme toimiviksi työkaluiksi yritystoimintaa suunniteltaessa ja toimintaa kehitettäessä. Etenkin palautteen saaminen korttien avulla toimi hyvin. Toimintakorttien käyttöä toiminnassamme pidämme varsin luonnollisena tapana kehittää toimintaa ja tehdä suunnitelmia toimintaamme varten. Korttien myötä pystyimme kehittämään omaa ajattelutapaamme ehkä vielä luontoystävällisemmäksi. Toimintakorttien käyttö ja käyttäminen tuntuivat aluksi hankalalta ja työläältä, mutta mitä enemmän niitä käytimme ja pääsimme sisään niiden käyttöön, niin sitä paremmilta ne vaikuttivat.

Ideakanvaasi-toimintakortit olivat selkeä kokonaisuus, joskin kaikki otsikot eivät auenneet kovin helposti omaa toimintaamme ajatellen. Asiakas, ongelmat ja alkuidea olivat selkeitä, kun taas arvoehdotus ja ratkaisun keskeiset osat olivat haastavampia tuoda julki. Käytännön kannalta olisi parempi, jos nämä avattaisiin tai niiden nimi muutettaisiin selkokielisemmiksi. Meille haasteellisempia olivat kustannukset ja hyödyt, sillä emme ole perustamassa omaa yritystoimintaa ainakaan toistaiseksi. Kipinä luontotoiminnan toteuttamiseen varhaiskasvatuseräikäisten parissa on kuitenkin syntynyt, joten mahdoton ajatus oman yrityksen perustaminen ei ole. Nyt on hieman pohjaa sille, miten toimintaa kannattaisi kehittää ja suunnitella.

Kokeilemalla kehittämisen toimintakortti (liite 3) oli haastava ja meinasi laimauttaa toiminnan. Korttia emme aluksi meinanneet saada aukaistua ja sen sisällön sisäistäminen vaati työtä. Avattuna (liite 4) toimintakortti oli selkeämpi. Otsikot olivat loogisesti ja antoivat lukijalle selkeän kuvan sisällöstä, vaikkakin kaikki eivät käyneet yksiin kortin sisällön kanssa. Tässä olisi hyvä saada tarkennusta, jotta kortin otsikko ei hämäisi käyttäjää. Suuret otsikot aiheuttivat hämmennystä. Pienet alaotsikot olivat selkeämpiä, mutta otsikoinnin ja korttien nimien välinen epäyhteneväisyys oli häiritsevää. Palautekaavio toimintakortti (liite 5) oli selkeä ja johdonmukainen. Omassa toiminnassamme ei herännyt kysymyksiä, joten koimme sen kohdan ylimääräiseksi.

4.4 Pohdinta

Ammatillisen kasvumme kannalta tärkeiksi hetkiksi kehittämistyömme aikana nousivat kevään aikana tehdyt vierailukäyntimme Hauhon Ilorannassa ja hämeenlinnalaisessa päiväkodissa. Mennessämme kohteisiin kes-

kustelimme automatkat paljon reflektiivisesti saamistamme kokemuksitamme. Vertailimme ammatillisesti vierailukohteissa toimintatapojamme ja saimme niistä paljon kokemusta. Tämän lisäksi käytimme aikaa toimintakorttien käyttämiseen oman oppimisen välineenä. Keskustelumme ovat olleet osa opinnäytetyömme kehittämistyötä samoin kuin toimintakorttien käyttö työvälineenä. Näistä välineistä olemme saaneet ammatillisuutemme kasvua ja reflektoivaa keskustelutaitoa, ne ovat jääneet mieleemme ja tulevaan pedagogiseen työskentelytapaamme.

Olemme käyneet monien ihmisten kanssa hienoja keskusteluja työtavoista ja perusteluista miksi olemme toimineet näin. Olemme poimineet hyvistä toimintatavoista itsellemme sopivimmat työskentelytavat, joita jatkossa tulemme käyttämään työssämme sosiaalialan kentillä. Työskentelymme yhdessä on ollut kaikin puolin helppoa, tasapuolista ja toimivaa. Opinnäytetyömme alkumetreillä sovimme työskentelysäännöt ja aikataulun ja näistä olemme pitäneet kiinni. Pohdimme opinnäytetyömme aikana, kuinka itse tulevaisuudessa otamme käyttöön GC -toiminnan varhaiskasvatuksessa tai miten toteuttaisimme sitä muilla sosiaalialan työkentillä. GC -toimintaa on helppo soveltaa ja toteuttaa ja se toimii kaiken ikäisillä.

Havaitsimme toimintamme aikana, kuinka helppoa GC -toiminnan toteuttaminen käytännössä on. Toiminnan voi aloittaa koska tahansa vuodensajasta riippumatta ja siirtää lähes kaikki päiväkodin sisällä tehtävä toiminta ulos ja metsään (GreenCareFinland n.d.; Peppivoimaa, n.d.). Käytännössä kaikki päiväkodin sisätiloissa tapahtuva varhaiskasvatus ja toiminta voidaan ja pystytään toteuttamaan sekä päiväkodin pihalla että muualla ulkotiloissa. GC -toimintaan ei vaadita suuria rahallisia resursseja, välineitä tai tiloja. Yhteenvetona toteamme metsän ja sen maaston tarjoavan varhaiskasvatuksen toteutukselle melkeinpä kaikki siihen tarvittavat elementit. GC tuo päiväkodin työntekijöille helpotusta tässäkin tilanteessa. Työntekijät saavat kokea itse luonnon hyvät vaikutukset ulkona ja metsässä lasten kanssa. Luontotoimintaa varhaiskasvatusikäisille -toiminnasta saisi tehtyä varhaiskasvatuksen käyttöön työmenetelmän, joka varmasti tulisi monen päiväkodin käyttöön.

Suomen luonto on monipuolinen toimintakenttä ja neljä vuodenaikaamme mahdollistavat monia erilaisia luontokokemuksia kaiken ikäisille. Luonnossa toimimisen edellytyksenä ei ole upea aurinkoinen keli, vaan siellä voi toimia ja liikkua millä kelillä tahansa. Tämä on tärkeää varhaiskasvatusikäisten kanssa, sillä kuten Parikka-Nihti tuo esille, tapahtuu oppiminen ja luontosuhteen kehittyminen jo varhaisessa vaiheessa. Itse emme tehneet varasuunnitelmia huonon kelin varalle, vaan olimme suunnitelleet toiminnan ja varustautuneet keliin kuin keliin sopivasti. Oman esimerkin voima vetää lapset toimintaan helpommin mukaan ja innostus tarttuu. Tämän huomasimme myös itse, sillä oma innostuksemme tarttui lapsiin ja toimintakerrat olivatkin innostuneiden lasten toimintaa täynnä.

Lapsia havainnoidessamme huomasimme ilon ja innon lapsista. Olisi hyvä, jos jokainen varhaiskasvattaja voisi oppia lapsilta iloa ja intoa. Itsekin huomasimme innostumisen tarttuvan molemmin puolisesti. Toisaalta havaitsimme myös sen, että into laantuu myös ryhmässä nopeasti. Onkin tärkeää itse havainnoida lapsia ja muokata omaa toimintaa ja suunnitelmia siten, että lasten into ja ilo säilyisivät. Tämä on kaiken oppimisen pohja.

Toimintamme pohjalla ollut luontotoiminnan ajatus sai vahvistusta Helnen ja Silvastin (2012) teoksesta Yhteyksien kirja. Kirjassa käydään läpi eri kirjoittajien artikkeleiden avulla ekososiaalista hyvinvointia, jota toimintamme tukee. Osallisuus ja sen tavoite ovat osa tämän päivän toimintaa ja onnistuimme saamaan lapset osallisiksi toiminnasta. Osallisuus ei kaikkien kohdalla tarkoita osallistumista aktiivisesti toimintaan, vaan se saattaa tarkoittaa myös sitä, että lapsi osallistuu toimintaan katselemalla sitä vierestä. Tämä toteutui omassa tutkimuksessamme hyvin, samoin kuin liikunnan tuominen osaksi luontotoimintaa. Tavoitteidemme kannalta toiminta tuntui olevan kokonaisuudessaan lapsia liikuttava ja osallistava.

Jatkotutkimuksia ajatellen GC-toiminta on monipuolista ja helppoa toteuttaa. Itse pohdimme toiminnan jatkokehittämistä joko kehitysvammaisille tai ikäihmisille. Luontoa viedään jo palveluasumisyksiköihin maalausten ja taiteen avulla, mutta silti tuntuu, että liian harva pääsee itse keskelle luontoa. GC-toiminta ei vaadi paljon resursseja. Olisi tärkeää tuoda luonto lähelle ihmisiä tai viedä ihmiset luontoon.

LÄHTEET

Cantell, H. & Koskinen, S. (2004). Ympäristökasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä. Teoksessa H. Cantell (toim.) *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 60–79.

Cantell, H. (2004). *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Goodings, C. & Furukawa, M. (2009). *Lapsen oma vihreä kirja*. Suom. A.-M. Kaskinen Kiina: Minerva Kustannus Oy.

Green Care Finland (n.d.) Haettu 29.1.2017 osoitteesta <http://www.gcfi-land.fi/>

Hassi, L., Paju, S. & Maila, R. (2015). *Kehitä kokeillen. Organisaation käsikirja*. Helsinki: Talentum pro.

Heikkanen, S. & Österberg, M. (toim.) (2012). *Living Lab ammattikorkeakoulussa*. Vantaa: Multiprint.

Helne, T. & Silvasti, T. (toim.) (2012). *Yhteyksien kirja. Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla*. Tampere: Juvenes Print.

Himberg, L., Laakso, J., Peltola, R. & Vidjeskog, J. (1994). *Psykologia 2. Kehittyvä ihminen*. Helsinki: WSOY.

Hirvinen, S., Juola, S. & Mäki, J. (2014). *Opas Green Care -palveluiden tuottajalle*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Centria ammattikorkeakoulu. Haettu 4.5.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014111916005>

Korhonen, A., Alen, K. & Rämö, S. (2016). *Green Care Lab*. Haettu 31.1.2017 osoitteesta www.tts.fi/images/stories/greencare/lab/GreenCare-esite_tely_14-1-2016.pdf

Koskinen, S., Makkonen, E. & Verkka, K. (2001). *Talventaikaa. Talvinen luonto elämysten, tutkimisen ja leikkien aarreaittana*. Helsinki: Helsingin kaupungin ympäristökeskus.

Kurvinen, M. (2016). Draamakasvatus on leikkiä ja tavoitteellista kasvatasta. *Talentia* 20.7.2016 Haettu 10.5.2017 <https://www.talentia-lehti.fi/draamakasvatus-on-leikkia-ja-pedagogisia-tavoitteita/>

Kuusela, H. (1998). *Markkinoinnin haaste*. Helsinki: WSOY.

Kuusela, K. (2016). *Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa, ympäristökasvatuksen toteutuminen, kokeminen ja kehittämistoiveet varhaiskasvatuksessa Rovaniemellä*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 8.4.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:fi:amk-201701261679>

Lumme, S. & Wester, H. (2012). *”Metsä ei ole koskaan loppuun leikitty” – Green Care -menetelmien ja -tietoisuuden lisääminen päiväkotipeppiinan varhaiskasvatukseen*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turun ammattikorkeakoulu. Haettu 28.1.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112716766>

Luonnonvarakeskus (n.d.). Mitä Green Care on? Haettu 24.1.2017 osoitteesta <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/mita>

Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, E. & Hannukkala, M. (2015). *Lapsen mieli. Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan*. Suomen Mielenterveysseura. Tampere: Juvenes Print.

Matikainen, A. (2015). *Tuotteistamisen työkirja yrittäjälle*. Bossa Oy. Hämeenlinna: Linnan Kehitys Oy. Haettu 31.3.2017 osoitteesta http://linnan.fi/materiaali/Tuotteistamisen_tyokirja_yrittajalle_A5_lowres.pdf

Mäntyneva, P., Rämö, S. & Kekäläinen-Alkio, R. 2014. *Lastuja vihreän välittämisen innovaatioareenoilta*. LIVE-hanke.

Nordström, H. (2004). Ympäristökasvatuksen toimintamalleja. H. Cantell (toim.) *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-Kustannus. 116–129.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Lasten liikuntasuositukset: vähintään kolme tuntia liikuntaa päivässä. Haettu 15.2.2017 osoitteesta http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2016/09/lasten_liikuntasuositukset.html

Parikka-Nihti, M. (2011). *Pieniä puroja. Kasvua kohti kestävä kehitys*. Saarijärvi: Lasten keskus.

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. (2014). *Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Peppivoimaa. Aaltonen, H. & Sjöholm, M. (toim) (n.d.) *Lasten kanssa luontoon. Opas luontotoimintapäivän järjestämiseen*. Haettu 3.5.2017 osoitteesta http://peppivoimaa.fi/wp-content/uploads/2016/01/Peppi_Lasten-kanssa-luontoon_Opas_final_LR.pdf

Posio, M. (2014). *Luonnossa toteutettava toimintaterapiaryhmä Mielen-terveyskuntoutujien kokemuksista*. Opinnäytetyö. Toimintaterapian koulutusohjelma. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Haettu 8.4.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014061312845>

Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) (2009). *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä*. Helsinki: Yliopistopaino.

Rämö, S. (2017). Reflektiokeskustelu opinnäytetyöstä. 3.5.2017, Hämeen ammattikorkeakoulu.

Salovuori, T. (2014). *Luonto kuntoutumisen tukena*. Tampere: Mediapinta.

Salonen, A. (2012). Sosiaalinen saneeraus – tie ekososiaaliseen sivistykseen. Teoksessa T. Helne ja T. Silvasti (toim.) *Yhteyksien kirja. Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. 134–147.

Salonen, K. (2012). Mielen ja luonnon yhteyksiä –eko- ja ympäristöpsykologian näkökulmia. Teoksessa T. Helne ja T. Silvasti (toim.) *Yhteyksien kirja. Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. 235–247

SC5, (n.d.). Haettu 3.5.2017 osoitteesta <https://sc5.io/posts/business-model-canvas-suomeksi/#gref>

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveennummi, A. 2011. *Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä*. Haettu 4.5.2017 osoitteesta https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/mita/Soini_Yhteiskuntapolitiikka.pdf .

Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvuori, T. & Uotila, N. (2013). *Lapsen ja nuoren hoitotyö*. Helsinki: SanomaPro.

Sääkslahti, A., (2015). *Liikunta varhaiskasvatuksessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tahkokallio, K. (2003). *Mitä tehdä levottomille lapsille*. Helsinki: WSOY.

Tallgren, K. (2012). *Draama luo leikkiä päiväkodissa. Opas leikin tukemiseen draaman keinoin*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

THL (n.d.). Sadutus. *Lastensuojelun käsikirja*. Haettu 9.4.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/sadutus>

Toivanen, T. (2009). Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa I., Ruokonen, S., Rusanen A-L & Välimäki (toim.) *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä*. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 30–35.

Torén, B. (2000). *Käsi nuken sydämellä: käsinukke pedagogisena välineenä*. Helsinki: Tammi.

Turun yliopisto (2014.) Arvon odotuksen syntyminen on ratkaisevaa uuden yrityksen toiminnan jatkumisessa (väitös : KTM KK Sirpa Hänti, 6.6.2014, markkinointi). Väitöstiedote. Haettu 4.3.2017 osoitteesta <https://www.utu.fi/fi/Ajankohtaista/mediatiedotteet/vaitostiedotteet/Sivut/arvon-odotuksen-syntyminen-on-ratkaisevaa-uuden-yrityksen-toiminnan-jatkumisessa.aspx>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (2016). Määräykset ja ohjeet 2016:17. Helsinki: Opetushallitus.

Vasu2017 (2016). Haettu 31.1.2017 osoitteesta <http://www.kitee.fi/documents/42125/99918/Varhaiskasvatussuunnitelmaluonnos/f3478ec4-8012-4d32-b2f6-f1787f9657399>

Vehmasto, E. (2013). *Green Care tänään – ja huomenna?* Haettu 4.5.2017 osoitteesta <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/voimaa/Green%20Care%20toiminnan%20esity.%20Power%20Point..pdf>

Vilen, N. (2015). *Green Care varhaiskasvatuksessa Luontotoiminnan vahvistaminen päiväkodissa*. Opinnäytetyö. Sosiaalian koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Haettu 28.1.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015052911215>

Wallin, K. (2000). *Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä*. Hämeenlinna: LK-Kirjat.

Liite 1
IDEAKANVAASI TYÖKORTTI

<p><u>alkuideo</u></p>	<p><u>ratkaisun keskeiset osat</u></p>	<p><u>asiakas</u></p>
<p><u>arvoehtotus</u></p>		<p><u>ongelmat</u></p>
<p><u>kustannukset</u></p>		<p><u>hyödyt</u></p>

© 2015 University of Applied Sciences
University of Applied Sciences
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

kehittävä kokeilu

Työkortit

1. **Oppimistavoite**
 1. Kokeilun päämäärä
 2. Muistiinpanot
2. **Kokeiluasetelma**
 1. Kokeilun toteutus
 2. Kokeiluun osallistuvat henkilöt
 3. Palautteen kerääminen kokeilun aikana
 4. Kokeiluasetelman vaatimat valmistelut
 5. Tarvittavat materiaalit / prototyyppit
 6. Kokeilun toteutuksen ajanjakso
3. **Reflektio**
 1. Reflektiotaapaaminen
 2. Riittävä tieto kun...
 3. Miten tavoite saavutettiin

HYVÄ PÄÄTYS

www.hamk.fi

 Positiivinen palaute	 Rakentava kritiikki
 Kysymyksiä	 Ideoita

kehitä kokeillen Palautekaavio

Tämä Palautekaavio, joka julkaistiin ensin www.talouseläminen.fi, on luonnissa
Creative Commons Nimiä-JaKäyttöä 4.0 Kansainvälinen -lisenssiä.
<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

Työkortit

1. Määrittele asiakas
2. Tunnista asiakkaan ongelma
3. Anna palvelulupaus
4. Tee palvelukuvaus
5. Moduloi palvelu
6. Anna palvelulle nimi
7. Hinnoittele tuotteistettu palvelu

Hyvä!!!!!!

www.hamk.fi

Liite 6
TUTKIMUSLUPA VANHEMMILLE

Tervehdys vanhemmat!

Olemme Kati Nieminen ja Marjo Väre ja opiskelemme sosionomeiksi (AMK) Hämeen ammattikorkeakoulussa Hämeenlinnassa. Olemme jatkokouluttautumassa ja hakemassa lastentarhanopettajan pätevyyttä lastenhoitajan lisäksi. Teemme opinnäytetyötämme Green Care lab- hankkeeseen liittyen, jonka aiheena on luonnon tutuksi tuleminen alle kouluikäisille. Tutkimme Green Care-hankkeen toimintakortteja ja niiden toimivuutta. Yhteistyökumppanimme ja mento-
rimme toimii Ilorannan Leena Haavisto.

Toiminta tapahtuu päiväkotipäivän aikana, eikä vaadi muuta kuin sopivat ulkovaatteet lapselle. Toiminnassa on tarkoitus tutustuttaa lapset luontoon eri aistien avulla. Tutkimme ympäristöä mm. luoppien avulla. Tavoitteena on antaa lapsille kokemuksia luonnosta ja luonnon tutuksi tulemistä eri tavoin

Valmiissa opinnäytetyössä ei tulla mainitsemaan lapsia nimeltä tai muutenkaan puhumaan lapsista tunnettavasti. Tutkimme omaa toimintaamme ja sitä, miten se kehittyy, emme lapsia. Lapsiin liittyvät tunnistettavat piirteet jätetään julkaistavasta opinnäytetyöstä pois. Meitä koskee samanlainen vaitiolovelvollisuus kuin maatilamatkailuyrittäjiä ja tällaista toimintaa harjoittavia työntekijöitä. Kaikki materiaali, jota opinnäytetyössä käytetään, tullaan hävittämään asianmukaisesti.

Jos jokin asia jäi vaivaamaan tai epäselväksi, niin meihin voi ottaa yhteyttä sähköpostilla kati.li.nieminen@student.hamk.fi ja marjo.vare@student.hamk.fi

Ystävällisin terveisin,
Kati ja Marjo

Pyydämme teitä allekirjoittamaan tämän lupalapun, jotta pääsemme toteuttamaan toimintaamme.

Lapsen nimi _____

- Lapseni saa osallistua opinnäytetyöhön liittyvään toimintaan
- Lapseni ei saa osallistua opinnäytetyöhön liittyvään toimintaan

päivämäärä ja allekirjoitus

Jänis ja orava metsässä asuu
Toisen koti kolo ja toisen on puu
Kumpi pensaankalta piilon löytää?
Kumpi puusta puuhun hyppää?
Toisella talvella on valkea turkki
Toinen se taas oksalta kurkki
Näkykö töpöhäntä pensaankalla
Silloin kun on maassa halla
Kurre käpyjä piilottaa
Mahtaako edes kaikkia piilojaan hän muistaa?
Pupu taas heinää maasta etsii
Jonkun herkun ehkä keksii
Haistamalla ruoan löytää
Ei siihen tarvita tuolia, ei pöytä
Välillä kumpikin pakoon ryntää
Kun kettu metsässä maata kyntää
Yrittäen etsiä ruokaa
Nälissään se huokaa
Vaikea ruokaa löytää on
Tilanne on joskus ihan mahdoton
Liian hiljaa saalit ovat
Olosuhteensa ihan mahdottomat
Menee kettu metsästä pois
Ei iloisempia orava ja jänis olla vois
Pääsevät he puuhiin omiin
Leikkiä heitä me voidaan tovin
Haistella, maistaa, kuulla, koskea
Osaamme olla soittamatta poskea
Hiljaa kun oomme metsässä
Näemmekö oravan pesässä
Kuulemmeko lintujen laulun
Näemmekö metsäisen taulun
Kiire ja riidat taakse jää
Metsässä kaikilla on iloinen pää

Olipa kerran pupu ja orava ja kettu. Ne asuivat metsässä. Kettu tulee. Pupu tulee. Ne etsivät ruokaa, porkkanaa ja tammenterhoja. Pupu löytää porkkanoita. Orava löytää tammenterhoja puusta ja maasta. Kettu etsii ketunleipää. Kettu menee nukkumaan. Orava ja jänis menevät myös nukkumaan. Loppu.

